

ŽENSKI SVET izhaja prve dni vsakega meseca. - Za Jugoslavijo letna naročnina: Din. 64 (s krojno prilogo); polletna: Din. 32. Naročila in naročnino je nasloviti na upravo „Ženskega Sveta“, Ljubljana, Karlovška cesta 20. Uredništvo in uprava: Trst, posta centrale, poštni predal št. 584. — Izdaja „Žensko dobrodelno udruženje v Trstu“. Tiska „Tiskarna Edinost“ v Trstu, Via S. Francesco 20. Upravništvo v Trstu, ulica Torre bianca št. 39/I.

Zadovoljnost in blagostanje

je odvisno od gospodinje, ona more to vstvariti, ako se poslužuje za nakup potrebščin le priznanih solidnih tvrdk. — Vsaka gospodinja naj bi se posluževala za nakup oblačil svojcem le tvrdke

Drago Schwab Ljubljana

ki je že mnogim gospodinjam dokazala svojo strogo solidnost in skrb zadovoljiti vsakogar. Svojci so jim elegantno in po ceni oblečeni! Tudi Vi se poslužujete pri nakupu oblačilnih predmetov te tvrdke, čije oblačilni izdelki kakor: obleke, sukne, reglani, dalje damski plašči, kostumi, krila, ki slovijo kot najboljši izdelki Slovenije. — Ideluje se oblačila le iz najboljših vrst blaga. — V zalogi vse mudne potrebščine, perilo in bogata izbira uvoženega angleškega sukna.

Cene najnižje!

ŽENSKI SVET

Obrazi in duše.

XXIII.

GEORGE SAND.

Aurore Dupin, s pisateljskim imenom George Sand, je bila rojena 5. julija 1804. v Parizu. Njen oče je bil pravnuk poljskega kralja Avgusta II. in dasi je bila s te strani ilegitimna, vendar je bila prava in prav bližnja sorodnica franc. kraljev Karla X. in Ludvika XVIII. Njena mati Antoinette Delaborde je pa bila otrok ceste starega Pariza. Oče njene matere je prodajal ptiče na ptičjem trgu, kanarčke in liščke.

Morda je baš radi tega mala G. S. tako rada opazovala in študiralá ptiče. Spisala je roman Teverino, v katerem igrajo ptiči važno ulogo in kjer je skušala podati nekaj razmišljanj o tajnih sorodstvih in vplivih.

Tako se je pretakala v žilah G. Sandove kri kraljev s krvjo bednih in malih. Njena stara mati po očetu je bila sodnijsko priznana kot nezakonska hči grofa de Saxe, ki je sam bil nezakonski sin poljskega kralja Avgusta II. Oče G. Sandove, ki je bil navdušen vojak, je spoznal Antoinetto Delaborde, poznejšo svojo ženo, v Milanu. Vnela se je med obema prava in globoka ljubezen, ki je morala premagati premnogo težkih ovir. Dupin je bil v avstrijskem ujetništvu, kamor mu je Antoinette pošiljala sredstev za življenje. Ko se je vrnil iz ujetništva, se je začel hud boj med oboževano materjo in ljubljeno ženo. Mati, rojena in vzgojena kot aristokratinja, ni hotela o sinovi združitvi z Antoinetto slišati ničesar. Končno sta se poročila tajno. Ko je čez dolgo časa ga. Dupin zvedela o zvezi, se je sicer udala, a s snaho se nista mogli umeti, kar je razumljivo, če se pomisli, da je bila

prva visoko naobražena, druga pa skoraj nepismena. To je zagrenilo otroško dobo male Aurore. Začetkom l.1808. je moral M. Dupin kot pobočnik princa Murata v Madrid in aprila istega leta sta mu sledili žena in komaj štiriletna Aurore. Potovanje iz Pariza v Madrid je trajalo tedaj cela dva meseca. To potovanje se je mali Aurori močno vtisnilo v spomin. Med potjo sta srečavali bežeče kraljice, ki so incognito bežale čez mejo.

V Madridu je živela Aurore kakor v pravljicah. Za stanovanje so imeli najrazkošnejšo palačo v Madridu s pozlačenim pohištvom, krasnimi slikami, dragocenimi preprogami, ogromnimi zrcali, razkošnimi oblekami.

Mala Aurore je bila oblečena natanko tako kakor njen oče. Nosila je rdeče škornjice z zlatimi ostrogami. Toda življenje v Madridu je trajalo le malo. Že po par mesecih je morala Aurore z materjo nazaj v Francijo in takrat je bilo potovanje naravnost strašno, saj je bila vsa Španija samo bojno polje. Mučila jih je lakota, žeja, vročina, slaba prenočišča in garje. Ob cesti in celo pod kolesi voza so bili mrliči, povsod je odmevala bitka. Po takih groznih mukah sta dospeli koncem avgusta na očetovo posestvo Nohaut v Berry (provincija v srednji Franciji.)

Stara gospa Dupin ju je sprejela jako ljubeznivo in obetala se je bila sreča vsem. Toda čez par tednov je umrl Aurorin oče, ki se je ubil pri padcu s konja. Odslej je bilo tužno življenje na graščini. Mala Aurore je prebila vse dneve v naravi, često v družbi vaških otrok. S petim letom se je učila pisanja in čitanja. Po par letih je mlada vdova zapustila Nohaut ter se preselila v Pariz, ker se nista mogli razumeti s staro go. Dupin. Aurore je pa ostala pri stari materi do trinajstega leta. Že do tega časa je spisala par črtic, popisala nekaj slikovitih krajev in stara mama je kazala s ponosom te proizvode svojim posetnikom. Takrat je bil samostan Des Anglaises (angleških sester) najbolj sloveč. Tu so se odgajala dekleta iz aristokratskih krogov, ne samo francoskih ampak tudi angleških. Tu sem je poslala stara mati trinajstletno Auroro, kjer je ostala tri leta. Ker se je stara mati uverila, da je Aurorin resen sklep ostati v samostanu in postati nuna, jo je vzela k sebi nazaj. V Nohautu je nadaljeval njeno odgojo Deschartres, ki je bil že odgojitelj njenega očeta. Učila se je poleg latinščine, za katero ni kazala posebnega zanimanja, in matematike, katere ni nikdar razumela, še botanike in drugih pozitivnih ved. Sama pa je študirala dela cerkvenih očetov in cerkveno filozofijo.

Še predno je šla Aurore v samostan, so po njeni glavi rojile misli o ravnopravnosti vseh ljudi. Seveda zato ni še bilo izraza (socializem), a zdelo se ji je krivično, kako da Deschartres, ki je bil obenem tudi upravitelj posestva, ravna surovo z ljudmi - delavci in da vsi pridelki gredo v njihove shrambe. Kjer je le mogla, je skrivaj kaj podarila. Ta radodarnost ji je ostala lastna vse življenje. Pred njenimi vrati so stale kar procesije prosilcev in od milijona frankov, ki so ji donesli njeni spisi, ni prihranila ničesar ter je vedno živela iz dneva v dan.

V Nohautu je jezdila s starim Deschartresom in hodila na lov, že takrat vedno v moški obleki, ker ji je bila bolj udobna.

Po smrti svoje stare matere je morala Aurore v Pariz (1821) k svoji materi, s katero se nista razumeli. Ko je spoznala barona Dudevanta, je mislila, da ga ljubi. Poročila sta se, a že po rojstvu prvega otroka sta oba spoznala, da sta si povsem tuja. Povila je potem še hčerko, a njuno zakonsko življenje je postalo neznosno. G. Sandova je prebila večino časa v svoji sobi, kjer je pisala prve romane. Končno je spoznala, da je ločitev skrajno potrebna in šla je v Pariz. Najela si je malo podstrešno stanovanje ter živela z moževim preskromno odmerjenim denarjem in z onim malim, kar si je prislužila s pisanjem. A ni zadostovalo, posebno za obleke ne. Njena mati ji je povedala, da je ona morala hoditi v moški obleki, ker sta začetkoma z možem le težko izhajala. Svetovala jej je, naj poskusi to tudi ona in bo videla, da se bodo izdatki skrčili za polovico.

In res; Aurore si je nabavila priprosto sivo obleko in škornje, da je bila kakor mlad dijaček. Tako je lahko zahajala v gledališče na prostore po nizki ceni. V moški obleki je hodila povsod. Zanimala se je za literarne in politične dogodke, za poulične in klubove, videti je hotela vse, biti povsod. Nihče ni v njej slutil preoblečene ženske. Živela je skoraj samo v moški družbi, zahajala na razne dineje in fantastične nočne promenade. Vsi listi so bili polni hvale za vse, kar se je izdalo iz njenega peresa, večina ni niti slutila, da se skriva pod imenom George Sand — ženska, le veščaki so uganili, da je v George Sandovih romanih preveč srca, nežnosti in duha, da George Sand more biti ženska. Njena dela so se bliskoma razprodala, njena slava je rasla od leta do leta.

Leta 1869. je pisala: «V zadnjih 25 letih ni nič zanimivega. Stara sem, a jako mirna in srečna sredi svoje rodbine. Kratkočasim se z otroki, poleti botaniziram, hodim daleč na izprehode, ker sem še vedno jako dober pešec, in pišem romane, ko mi preostaja par ur časa. Pišem lahko in pisanje mi je za odpočitek. Vesela sem še vedno, a nimam inicijative, da bi zabavala druge. Ker sedaj lahko prepuščam svojim otrokom gospodinjstvo, napravljam kratke ekskurzije po Franciji, saj so mi njeni koti še neznani. Tu dobivam okvire za svoje romane. Hočem videti, kar popisujem. Mnogo sem premišljevala o tem, kar je resnično. Kdor dela dobro, ne hvali radi tega samega sebe, ampak vidi, da je bilo tako samo logično. Verjamem, da je človeštvo bolj nevedno nego zlobno.»

* * *

George Sand piše v svojem jako obširnem delu «Ma vie» (Moje življenje), da je pripovedovala še prav majhna neskončno dolge pripovedke, katere je njena mati imenovala romane. Ta njen prirojeni dar je zabaval in vzbujal občudovanje celih 40 let. Iz tega njenega naravnega vira je vrelo, vrelo neprestano, neprisiljeno kakor studenec. Vsako leto je spisala po par romanov, več novel, bijografij in ocen. Lauson piše v svoji

Zgodovini francoskega slovstva: «Vse življenje G. Sandove je samo čudovito delo. Ne, ne smem reči «delo», kajti znano je, da je G. Sandova pisala z brezprimerno lahkoto, brez vsakega truda. Često ni vedela, kam jo privede pero, ko je sedla za mizo in pričejala nov roman. Dogodki, čustva so se porajala drugo iz drugega. Zbujali so se in križali v njeni bujni domišljiji. Ona sama je bila le gledalka, urednica dejanja, ki se je razvijalo v njej brez nje.»

Slovstveno delovanje G. Sandove se deli v štiri dobe. Prva doba je doba izrecne romantike, kjer slavi ljubezen kakor brezmejno vladarico nad vsem in se poteguje za ženske pravice. Vsled svojega nesrečnega zakona obsoja družbo, ki hoče, da se žrtvuje ljubezen interesom, razumu in zakonom.

V tej dobi prekipevajo njena dela pristne lirike idealizma in romantike. Drug za drugim izhajajo leto za letom romani: Indiana, Lelia, Jacques, in Mauprat.

Druga doba njenega slovstvenega dela je v znamenju tedanjega socializma. V svoji brezprimerni dobroti oznanja človekoljublje. Njeni spisi so v tej dobi socialni problemi, polni čustev nekako deklamatorični in mistični.

Compagnon du tour de France, Consuelo, le Mennier d'Augibault in Le Pêche de Monsieur Antoine so najznameitnejša dela te dobe, oznanjujoča novo, zlato dobo enakosti in bratstva. V tej dobi in sicer l. 1848. je urejevala Bulletin de la republique, dnevno glasilo notranjega ministrstva.

V tretji dobi vidimo G. Sandovo na deželi v svojem ljubljnem Nohautu v provinciji Berry, kjer mojstersko opisuje življenje na kmetih.

Slikovito in poetično a vendar verjetno. Predvsem slikovito. Posebno težko ji je najti para v opisovanju prirode, s katero čuti, živi in jo obožuje. Sem spadajo njena mojsterska dela, pravi vzori najčistejše idile: La mare au Diable, La petit Fadette in François le Champier. Četrta doba G. Sandove je doba njene jasne in srečne starosti. Pripoveduje povesti nad vse ljubeznivo in mikavno, kakor pripoveduje babica pravljice svojim vnučkom. Jean de la Roche, Le marquis de Villemer in druge krajše povesti, kjer pripoveduje z isto spretnostjo zgodbe o ljubezni v meščanskih in aristokratskih krogih. Poznala je natanko te in one, saj je živela v obojih.

* * *

Življenje George Sandove je bilo prav burno. Njeni kritiki so ji posebno zamerili njeno razmerje do dveh tedanjih velikih, vsemu svetu znanih mož: pesnika Alfreda de Musseta in nesmrtnega skladatelja Chopina.

O svojem razmerju do pesnika A. de Musset-a in v svojo obrambo je spisala George Sandova roman: «Lui et elle» (On in ona). Italijanski prevajalec tega njenega dela piše v predgovoru: «Vsak list je kos duše, vsaka vrsta govori o veliki ljubezni in bridki bóli, bori se upanje z obupom.»

Ker so tedanji kritiki očitali G. Sandovi, da je bila ona kriva, da je de Musset umolknil in da mu je ona strla peruti, pripoveduje ona v knjigi «Lui et elle», kako je trpela vsled njega, «malega dečka».

Dočim je ona pisala ves čas do obeda in zopet po obedu, udajal se je on sanjarjam in lenobi ter jo mučil s svojo ljubosumnostjo. Ni jej uspela težka naloga, katero si je nadela, da bi ga namreč ozdravila in privedla k treznemu in resnemu delu. Ločila sta se, ne da bi bila mogla ozdraviti njegovo bolno dušo.

Leta 1837. je predstavil Liszt znamenitemu skladatelju Chopinu pisateljico George Sandovo, ki je napravila na skladatelja neprijeten utis.

«Kako antipatična ženska ta-le Sand,» je rekel Chopin po prvem srečanju z njo svojemu prijatelju.

No, po kratkem občeivanju je znala Sandova odpraviti antipatijo ter si popolnoma osvojiti Chopinovo srce.

Eden Chopinovih bijografov je označil ljubezen med Chopinom in Sandovo tako-le:

«V historiji njiju ljubezni je bil Chopin nervozna, sanjava, slaba in očarljiva ženska), a George Sand silni, energični mož. Ona je ljubila šumno življenje in literarno bohêmo ter rada posečala delavska predmestja. Chopin pa ni ljubil realnega življenja, ampak je živel v svetu fantazij, glasbe in poezije.»*

Zimo l. 1838. sta preživela na Majoriki. Tu je pisal Chopin svoje preludije in balade, a George Sand svoj roman Consuelo. Ko je v tem času Chopin zbolel prav nevarno, ga je Sandova negovala kakor otroka. Med starimi samostanskimi zidovi, kjer sta prebivala, se mu je zdelo, da vidi strahove in prikazni, sence menihov, v ušesih so mu zveneli glasovi pogrebcev in pogrebnih koračnic in v tem stanju je napisal svoje najboljše stvari.

Pastoralno simfonijo prevevajo pripovedke George Sandove o ljubi vasi Nohaut v Berry. Imela je jako rada svojega malega psička. Nekoč je dejala Chopinu: «Ko bi jaz imela tvoj talent, napisala bi kaj v čast temu psičku.» Chopin je pokorno ustregel njeni želji ter napisal prelestno stvarco: «Valse du petit chien».

Ko je nekoč nastala nevihta in George Sandove ni bilo doma, je Chopin poslušal, kako je udarjal dež ob okna ter nestrpno pričakoval, da se mu vrne ljubljena žena. V teh urah mučnega čakanja je ustvaril svoj divni B-moll, v katerem se sliši spremljevanje tako, kakor bi padale kaplje dežja, razlega se glas zvonov in dušo trgajoči akordi pogrebnega marša.»

Tako je ustvarjala George Sandova sama in dajala povode za ustvarjanje velikih nesmrtnih del velikih genijev. Veliko je število del George Sandove, s katerimi je obogatila francosko slovstvo; njeno ime ostane na veke zapisano med imeni največjih francoskih pisateljev.

MARICA BARTOLOVA.

*) Tako tudi de Musset. Op. pis.

Ubožica. (Povest. Spisal France Bevk.)

(Nadaljevanje.)

17.

Od tega dne se je Rezika spremenila. Od Bruna je zahtevala, da je spoštoval njeno bližino in njene proste ure. Njena volja in toplota njenega pogleda sta uklonili tudi Bruna. Bil je udanejši in bolj ljubeč; svoje besede in zanimanje je posvečal njej.

Med njegove znanke Rezika ni marala več. Črnołaska je lebdela pred njenimi očmi. Vprašala je Bruna:

«Kdo je ta ženska?»

«Ženska je», je dejal Bruno. «Ženska, ki ne jemlje življenja tako natančno kot ti.»

Rezika ga je pogledala. Ni vedela, kako naj njegovo besedo razume. Iz njegovega pogleda je razbrala, da ne more razumeti drugače nego tako, kot je bilo izgovorjeno.

Povesila je glavo in vzdihnila.

«Kaj bi!» je dejal Bruno. «Ali naj se moški ubije, če zaročenka nima toliko pameti, da izprevidi...»

Rezika je razmišljala vsebino teh besed tri dni, četrți dan je v svoji ljubezni zajokala.

18.

Čez dva dni je bila nedelja. Rezika je bila bleđa, počutila se je slabo. Bruno ji je predlagal dolg izprehod; da si se je samotnih izprehodov branila, mu je privolila.

Dan je bil soparen, redki oblaki so se pasli po nebesnem svodu. Zada j, čisto na dnu morja se je zbirala temina.

Po peščeni poti v senco dreves sta šla; na pot je legalo grmovje, rastlinje je opojno dišalo. Narava se je pogrezala v vročini in plavala v čudni omami.

Rezika je poizkušala biti vesela. Trgala je bilke in dražila Bruna. Ta jo je lovil po stezi, ona se mu je skrila za grm. Nato sta zapela pesem. Reziki se je zdelo, kot da je v domači senožeti. Isti duh sena in medu ji je napolnjeval nosnice.

Sedla sta na klop. Vseokoli je bila samota, drevje in grmovje. Solnčni žarki so kapali skozi veje kot cekini.

Molčala sta. Gledala sta na steze, ki so se stekale na glavno pot. Prihajali so ljudje, razdeljeni v pare, z rokami v rokah in odhajali dalje. Vsi ti so mislili le nase in so se zdeli drugim nevidni v svojem nehanju.

Bruno je skoprnel. Ujel je Rezikino roko in jo je poljubil na ustnice. «Ne tu! Ne tu!»

Njegove roke je niso izpustile, dokler mu ni vrnila poljuba.

«Saj me ljubiš!» se je izvilo iz njega.

«Ne vem, če bi te ljubila,» ga je Rezika merila lahko karajoče in počasi, ko je s težavo zbirala tuje besede v enotni zmisel.

«Zadnjič si grdo govoril...»

«Rezi!» je dejal Bruno. «Tak sem in ne morem pomagati. Ali je ljubezen greh?»

«Ljubezen z drugo žensko?»

«Ne,» je jecljal, «ne! To bi bilo grešno! Ali s teboj...? Ti me s svojim ravnanjem pehaš v greh!»

Pogovor je zašel na občutljivo mesto — umolknila sta oba. Pol sramu in pol užaljenosti je zlezlo Rezi v dušo. Molče je zrla na steze, na katerih so ljudje pospešili korake.

Mislila je mučno in težko. V teh mislih se je bala zase in za njegovo ljubezen. Ali v resnici ni srednje poti?

Ko je veter udaril v drevesne veje in je v dalji zabobnelo, sta se predramila oba. Stopila sta po stezi in pogledala v globino. Kakor da se je temno morje dvignilo iz svoje zibel in se vzpelo na nebo, je rastel ogromen oblak vedno bliže. Ljudje so se razbežali, nikogar več ni bilo na stezah. Iz oblaka nad morjem se je megleno zakadilo, veter je postal močnejši.

Rezika in Bruno sta bežala. Po stezi, med grmovjem, navzdol, navzdol... Nikjer ni bilo zavetišča. Le široki, pritlikavi hrasti so se nudili tu pa tam. Padle so prve ogromne, od vetra prignane kaplje in udarile v lica in na čelo.

Pribežala sta pod grčav hrast, ki je raztezal veje kot dvanajstero rok. Bruno je postal: «Ne ubeživa! Počakajva tu!»

Rezika se ni branila. Bila je že upehana. Oprla se je s hrptom na drevo, popravila lase in se odsopla. Tisti hip je prignal veter val dežja v njo, da je strepetala.

Bruno se je postavil kot ščit proti dežju. Njegovo telo je zakrilo njeno. «Sedi na korenino, odpočij si. Ščitil te bom.»

Narava je vršila svoje veličastno delo. Veter je česal drevesa in zvijal veje, ki so zaječale; iz deževnih curkov je spletel biče, ki so žvižgali čez hrib in nad mestom pod njim. V bliskih so se vžigali mrakovi in bobneli kot oznanjevanje sodnega dne. Ogromna prikazen je polnila duše, kot da prihaja iz večnosti.

Bil je strah v srcih in veličanstvo groze v dušah. Bila je pesem in molitev ob enem. Čuvstvo majhnosti, šibkosti, vsevdanosti; bil je trenutek, ko človek začuti, da ni nič, ko vse odpušča, vse dovoljuje in je suženj in hlapec.

Rezika je trepetala; njena duša se je stopila ob zvokih viharja in pod bičem deževnih kapelj s naravo v eno telo; ni čutila niti telesne ne duševne moči, le ječala je.

In jedva kakor v sanjah je čutila, kaj se je zgodilo ž njo...

19.

Ko je Rezika ta večer stopila v svojo sobo, je bila ura že pozna, otroka sta spala. Lučka v olju je trepetala pred podobo Matere božje. Ko je zaprla vrata, je plamenček vzplapolal in ugasnil.

Rezika je užgala lučko. Stopila je k postelji otrok. Bila sta vsled vročine razgáljena, lica sta tiščala v blazine in dihala globoko.

«Nedolžna otroka!» je dahnilo skozi njo. Solza se ji je potočila po licu.

Nato je sedla na stol, z roko je podprla glavo. Misel za mislijo je šla skozi njene možgane. Bridkost za bridkostjo se je vsadila v srce.

Vstajala je slika za sliko. Slika človeka, ki ga je ljubila. Njegov temni obraz je bil nemiren. Njegove roke so iskale njenih rok; ona jih je izmikala. In vendar se je bala za njegovo ljubezen. V viharju se je bala najbolj, kot da ga hoče vrtinec odtrgati za vekomaj od nje, in je bila najbolj njegova. Molil jo je, klečal je pred njo; smilil se ji je v podzavesti... Potem pa se ji je zdelo, da se ji smeje. Ako tudi so bile ustnice resne, je čutila njegov smeh...

Pogledala je na stene. Črne sence so plapolale na njih in se nagibale druga čez drugo. Vpihnila je luč. Cestna svetilka je sijala v sobo. Beli kvadrati luči so bili pripeti na strop in se niso premaknili.

Pogledala je skozi okno. Videla je mlado žensko, ki je stopala počasi s cigareto v ustih po ulici in pela pesem:

«Ustavi se, predragi moj brat!
Ti ne veš, kako je hudo
iti brez večerje spat...»

Mrzlično se je streslo Rezikino telo. — Kaj je ženski, ki poje na ulici; kaj je ona proti nji? O, kakšni so ljudje! O, kakšen je svet!

Odmaknila se je od okna in ga zaprla, da ubeži šumu ulice. Pred njeno dušo pa se je dvignila nova slika. Bila je njena mati. Stala je ob postelji vsa blede, jedva se je dvignila, da bi hodila. Njene oči so se ozrle na hčer in so se zgrozile. Kaj pa je tebi, dete? Lica so ti blede in solzne oči. Mati nebeška, čemu trepetaj in si se skoro zgrudila ob moji besedi?

In spoznala je vse, še predno je hči zinila pol besedice. Opríjela se je postelje, da se ni zgrudila. Oči so se ji zalile. Kakor dolg curek krvi se je ulilo čez njena prsa...

«O, uboga mati, uboga mati!»...

Rezika se je opotekla. Lezla je v posteljo, čutila je vročino. Videla je očeta, ki je stal ob postelji neprestano kot sodnik, vas se je rogala...

20.

Peti dan po tej noči se je Rezika srečala z Brunom. S prikritim pogledom sta se spogledala. Molče sta šla skupno pot, kot da se je mej njima zaključila polovica življenja in novega ne moreta začeti. Čuvstva so bila drugačna, misli so bile drugačne; besede niso hotele biti drugačne.

Počasi, besedo za besedo sta se zopet privadila drug na drugega.

Prvo dejanje je rodilo drugo, ki je bilo enako prvemu; brez besede in iz istih vzrokov porojeno.

Rezika je čutila, da je pogažena, da je sužnja. Čutila je, da se je v njeni notranjosti, v njenem bistvu nekaj spremenilo. Neznanska utrujenost in žalost sta izvirala iz tistega neznanega, ko ni znala več ukazovati ne reči: ne! Hodila je z Brunom kot obsojenka, kot da moleduje ona za milost.

Bruno je zmanjšal svojo pozornost zanjo; vedel se je, kakor da je jasno, da je njegova, in zamenjala sta svoji ulogi na vekomaj. Njegov obraz je bil obraz sitega, njegov pogled je bil zapovedujoč, le nekaj usmiljenja je bilo v njem, še to je padlo kot grenkost v Rezikino dušo.

Bežali so dnevi. Hodila sta po vseh poteh, ki so bile neznane, stopila je ž njim v njegovo sobo. Vse sta si razodela, le eno je tiščalo Rezikino srce in ni moglo na jezik...

Stala sta ob obali in mežikala v solnce nedeljskega popoldneva. Šumna množica ljudi je šumela vseokrog. Parniki so prihajali in odhajali, motorni čolni so se zibali v zalivu. Male ladjice so morski valovi malone požirali pod težo natrpanih ljudi.

«Kam greva?» je vprašal Bruno. Ta dan se je zdel milejši.

«Rada bi bila sama s teboj na morju.» Rezika je bila razneženo topla. Pogledala je Bruna v dno oči, on se je nasmehnil.

Najela sta čoln. Bruno je slekel jopič in se uprl ob vesla. Za Reziko je bil ta trenutek eden najlepših ob Brunu. Čoln je prišel na odprto morje, okoli njega je igrala svetla voda in plivkala ob boke.

Rezika je imela prijeten občutek kakor občutek ljubečega poljuba vselej, kadar je Bruno zagnal igraje z veslom par kapljic vode vanjo. Smejala se je in se brisala z ruto. Galebi so se pasli po razorani gladini in odletavali z vala na val. Na obzorju je bila vrsta belih jader, breg je ginil v žarkem popoldnevu. Vseokrog je bilo samo morje in nanj poveznjeno nebo.

Bila sta sama. Kot čudo se je priroda naselila v srce. Omamila ju je in podvrгла svojim zakonom.

Brunu je veslo padlo iz rok, nagnil se je k Reziki. Prijela ga je z obema rokama za glavo, za kuštrave lase in mu je dala poljub. Nato je sedla v dno čolna, glavo je položila v njegovo naročje.

«Kako je lepo!»

Njegove roke so jo držale, morje ju je zibalo. V sivi neskončnosti sta bila sama, brez prič...

Rezika je vzdihnila. Bruno je pogledal v njene oči, ki so zrle z neznano žalostjo napolnjene in udane. Nekaj posebnega je sijalo iz njih.

«Kaj ti je?»

«Nič mi ni — srce me boli,» je odgovorila v materinem jeziku po

besedah narodne pesmi in se nasmehnila. Nato je dejala, da je Bruno razumel:

«Povedala bi ti...»

Zrla ga je, Bruno pa je dejal: «Povej!»

«Ne upam si. Hud boš.»

«Kaj je takega, da bi bil hud?»

«Morda ne boš hud. In ker ne vem, mi je težko.»

Bruna je zbičalo radovedje. Bil je ljubosumen in je mislil pod Rezikino tajno stjo neznane, tajne stvari.

Rezika pa je vzdihnila in težko, pretežko ji je šlo z jezika.

«Mati bom...»

Ni je pahnil od sebe. Njena glava je še počivala v njegovem naročju. Toda njegove oči so molče in začudene razodevale odgovor. Rezika se je preplašila. Bilo ji je že žal, da je izrekla dolgo zadrževano besedo.

Zlog za zlogom se je mukoma izvil skozi njeno grlo: «Kaj misliš?»

«Mislim, da bi tega ne bilo treba.»

Bil je mrzel. Ni se zganil, ni je poljubil. Ona pa je želela, da bi se nagnil do njenih ust in jo oblagodari z ljubeznijo za to spoznanje, za to novico.

Dvignila se je, da zakrije solzo, porojeno iz začudenja in grenkosti. Popravila si je lase in sedla na svoje prejšnje mesto. Dala je roki na kolena in trudno mislila s pogledom v dnu večerne zarje, ki je pričela rdeti na zapadu.

Bruno je zgrabil za vesla in molče veslal. Njegova moč se je potrojila. Čoln je rezal valove, ki so se razbijali ob lesene stene; misli se niso razbile...

21.

Ko je ležala Rezika nekega večera premagana v Brunovem naročju, se je prebudilo v obeh čudno osladje nedeljskega popoldneva v čolnu.

«Ali je res?» je vprašal Bruno.

«Ne vprašuj, ko ne maraš zamè.»

«Pazi! Ko pa je blazno! Ko pa ne moreva živeti!»

Rezika je zajokala: «Kako pa živi na stotine drugih? Ali naj živim lažje z otrokom brez tebe?»

Tedaj se je nagnil k nji. «Saj nisem dejal tako hudo. Se bo že uredilo.»

Rezika ga je pogledala in mu ni verjela. V njegovih očeh je brala tajno misel, ki jo je tisti dan in naslednje dni obdala s strahom in mržnjo hkratu.

Čutila je, da ji je pričel izbegavati; iz neznanega vzroka sta se pričeli njuni duši oddaljevati. Ne njena, njegova duša je zablodila v stran. Rezika je ljubila Bruna močnejše nego poprej. Nekaj svežega, do tedaj neznanega, je plulo v njenih žilah. Bruno pa je bil tuj, tak kot da misli na beg.

Ta misel je še sredi polnoči ni pustila. Zgodilo se je, da se je dvignila s postelje in pogledala na ulico, če ne beži po tlaku on.

(Dalje prih.)

Romilda. (Ivan Zorec.)

(Konec.)

Romilda je šele proti jutru omahnila v šotor svojih otrok. Bila je napol mrtva. Otrok ni upala ne ogovoriti ne pogledati.

Tudi otroci niso imeli zanjo dobre besede. Sinovi so kleli, hčere so ihtele, celo mali Grimoald se ji je umikal.

Ob zori, ko se je obrska vojska pripravljala na pot, je Romilda začela na ves glas tožiti svojo nesrečo in preklinjati obrskega kralja.

Kralj je nekaj časa molčal, nazadnje pa jo je dal pred vso vojsko sleči do golega in krvavo pretepti.

«To ti še bodi za plačilo, strašna ženska, ki si izdala domovino in narod!» je kralj zaničljivo rekel in se zavihtil na konja; Romilde, ki je nezavestna obležala, pa še pogledal ni več.

Kralja, ki si je izvojeval tako nejunaško zmago, so močno oplašili vsi ti trdovratni boji z Longobardi; a tudi Slovenov, ki so mu ostali za hrbtom, se je moral bati. Saj jim je pustošil zemljo, a poti mu še nikoli nikjer niso zastavili, le umikali so se v hoste in hribe. Kaj nameravajo? To mu je zadajalo hudih skrbi.

Tako obrska vojska ni šla dalje v Italijo. Razvrstila se je in začela vračati po svoji sledi.

Z njo so šle v daljno sužnost čedajske ženske z mladino in vsemi Romildinimi otroki.

Psoglavci so se smejali nezavedni Romildi in Čedajke, ki so bile že zvedele za njen zločin, so se jokale, prav po žensko režale vanjo in jo klele, dokler je ni videl postaren, grd Ober.

«Vredna je svoje cene —» je premislil, jo pobral in vrgel k sebi na konja, da bi jo imel zase ali naprodaj v sužnost.

Tega njeni otroci niso videli. Sirote so se s solznimi očmi ozirale po solčnih brdih in lepih ravninah drage domovine. Sinovi so ugibali, kako bi mogli pobegniti, hčere pa so obupavale in se jokale nad svojo strašno usodo, ki jih čaka v daljnih deželah.

Do zdaj se jim ni zgodilo še nič hudega. Obri so jih pustili na miru. Posebno hčeram se nihče ni upal približati, še kralj si je tiščal nos in jih ni maral predse.

Zakaj?

Romildine hčere so si kose kuretine, kakor jih je naučil previdni in zviti Volkoj, privezale pod obleko. Od vročine pa je meso začelo gniti in močno smrdeti.

«Longobardke so vse gnojne!» so Obri kričali in sklenili, da jih bodo že spotoma skušali prodati Slovenom.

Ampak Sloveni, na katere so mislili Obri, so bili že napravili svoj račun.

Ko je Volkoj pribežal do domače zadruge in so možje slišali o velikem porazu Longobardov, se jim je sovraštvo do njih nekoliko poleglo; zato pa so jih toliko bolj grizle vesti o porušenih slovenskih seliščih.

Brž so na vse strani poslali glasnike, naj se zadruge in rodovi neutegoma združijo, zastavijo Obrom pot in jim vzamejo plen in ujetnike.

Obrski kralj sam se je res bal Slovenov domačinov, pa tudi svojim slovenskim zaveznikom ni prav zaupal. Slovenske čete je zato poslal pred seboj, češ, naj one same prestrežejo prve, najhuje udarce in naj se Sloveni sami med seboj pokoljejo.

Ali s slovenskimi četami je hodila slovenska pesem in jih varovala pred jezo, ki se je potuhnila na prežo, da z vso nestrpno silo plane in zmane razdejevavce in požigovavce gradišč in selišč.

Obrska vojska se je z mnogimi ujetniki in bogatim plenom le počasi in zamudno premikala.

Kar jo je v neki ozki dolini, obrasli z gosto hosto, naglo in med strašnim truščem zgrabila močna slovenska vojska.

Sloveni so udarili tako z viška in s tako silo, da so Obri ob grozovitem vpitju in klanju kar padali ali pa bežali na vse strani.

Romilda je izginila. Ali je z njo ubežal stari Ober, ali se je med bojem kam zatekla in zgubila, za to se ni nihče utegnil meniti.

Vsi drugi longobarški ujetniki pa so ostali v rokah zmagovitih Slovenov.

Staroste so jih razdelili med posamezne zadruge, ali odkupnina, ki so jo plačala neka longobarška mesta, jih je kmalu osvobodila.

V zadruzi Volkojevega rodu so ostali le še Romildini otroci.

Ko se je zvedelo, kdo so, kaj in kakova jim je bila mati, so se vsem smilili. Starosta, Volkojev oče, ni terjal zanje nobene odškodnine. Po svetu preudarnih Slovenov sta se vrnila domov Tason in Kakon, da bi prevzela in uredila vojvodino, a sestre z mlajima bratoma naj bi kasneje prišle za njima.

Sirote so se med prijaznimi in dobrimi ljudmi kolikor toliko pomirile in začele pozabljati nesrečo, ki jim je vzela starše in pogubila domovino; vsak sleherni Sloven se je trudil, da bi jim vsaj s prijazno besedo blažil bridko usodo, tudi Volkoj jim je ostal, kar je bil: zvest, sočuten prijatelj, čeprav je bil tolažbe skoraj bolj potreben on sam.

— Dobročica mu je od žalosti umrla, ko je živel v longobarškem ujetništvu. Materi, ki se je nekako rušila vase in skoraj kar očitno v zemljo, se je sfrknil, sesušil in oprstenil mili obraz, le oči so še zmerom sijale v nežni ljubezni kakor nekdanj. Oče se je takisto upognil; noge so mu le počasi tevsale po polju in za živino, vsako delo ga je precej utrudilo. Najrajši je posedal ob uljnaku. Tjakaj je tudi večkrat klical Volkoja. S piskavim glasom mu je dopovedoval o težavah svoje starosti in da bi rad že učakal vnučkov.

«Katera mi bo snaha?» je vpraševal sina. «To, vidiš, mi je bila za Teboj po smrti drage Dobrožice druga velika skrb. Morda sem na to bolj mislil kakor na to, da uživaš strajo in po drugem svetu paseš uši. O, da bi vedel, katera mi bo snaha?» je skoraj otročje vzdihoval in gledal sina.

On pa da še ni mogel pozabiti Dobrožice in da na drugo še misli ne.

«Žalost za njo ti je ne obudi v življenje», ga je oče tolažil in pestil čez dalje bolj.

Volkoj res ni imel za Dobrožico nobene ženske več v mislih. To si je dokazoval in na to je bil ponosen, kadar ga je oče silil, naj si poišče nevesto.

Ampak na samem pa ga je včasih tipala skrita misel, ki se je je otepal kakor bulec na paši sitnih muh, in ki je zmerom bolj silila vanj.

In živa misel, ki se je je branil in jo zatajeval pred samim seboj, je bila — Gala, druga Romildina hčerka.

Skrb za sirote in dolgo občevanje z njimi ga jim je udomačila, njih hvaležna ljubezen mu je omotila pogled in ogrela kri, da mu je glas podrhtaval, kadar je govoril z Galo in ji gledal v sinje oči.

Bila je visoke rasti, milega, ko rosa svežega obrazčka, rumenih, dolgih las, o, lepa, prav lepa, ampak — tujka, tujka.

To je bolelo Volkoja, ta greh, da se je po Dobrožici mogel zagledati v lepo tujko, mu je tiho tiščal na ubogo srce, — a oče, ki je najbrž slutil sinovo nadlogo, ga je vil in vil zmerom bolj in bolj, naj si izbere nevesto vsaj v kateri sosednji zadrugi, če je v domači ni zanj nobene prave.

Zdaj se je Volkoj odločil, da si poišče dobrega sveta pri stari vešči, ki je prebivala v kolibi napol podrti in samevajoči ob hosti za seliščem.

Koliba je bila kaj čudna.

Na lési ji je bil pritrjen zvit kozji rog, čez prag je bila pribita konjska podkev, iz kolibe se je sukljal težak dim, za njim je sopuhal oster vonj po suhih zeliščih, po gnilobi in gnusobi. Na ognjišču so cvilila sveža polena, nad ognjem je visela okrogličasta posoda, iz nje je puhtela sopara kuhajočih se neznanih zeli. Pred ognjiščem je čepela vešča, sključena starka, in brodila z veliko kuhalnico po posodi. Še ozrla se ni, ko je Volkoj odrinil léso in vstopil; veliko suhobedro kuzlo, ki se je hotela zaagnati v tujca, je mirila in se smehljala:

«Nisem mislila, pa sem vedela; nisem gledala, pa sem videla; nisem poslušala, pa sem slišala, — da ti gre korak naravnost k meni.»

«Vse veš in znaš, o starka», ji je Volkoj kimal.

A ona je dalje brodila po posodi in molčala.

«Vešča si — nobene ni več take — svetuj mi!» je prosil.

«Le vprašaj, o mladenič!» je odgovorila, ne da bi se kolikaj čudila.

Povedal ji je, da bi rad vedel, ali bi mu bilo v srečo, če bi vzel za ženo neko tujo plemkinjo.

Zdaj šele se je vešča okrenila in dolgo molčé gledala zardelega Volkoja. Grda drda je bila, umazana in zanemarjena, iz oči ji je gorel soj hudega pogleda, iz ust, brezzobih in napól odprtih, ji je hrčalo piskajoče hropenje.

«Tujko —?» se ji je počasi utrgalo nekje globoko v prsih.

Potlej je izpraznila posodo, nalila vanjo vode in natresla nekaj zelišč, zažigala še na žerjavici drugačnih zeli, ki jih je hranila v okajenem pristenku, in vmeš šepetala zagovore, rotitve in zakletve.

Volkoja so dišavja vrelih in žganih raznoterih zeli omamljala, da je počenil kar na tla in se s hrbtom naslonil ob steno.

«In ljubezen do tujke se ti zdi lepa, ker jo moraš skrivati...?» je vešča polglasno vpraševala. — «Dobrožice kajpak ne pomniš več...?»

Skrivnostnost stare čarodejke in ometnost z ognjišča, temačnost izbe in praznovernost, vse to je Volkoju večalo trudni dremez, ki mu je počasi božal ščemeče oči, skozi priprte veke pa je le gledal starko, stoječo v neki soparici ali megli.

«O, ljubezen do tujke te tišči...» je mrmrala, izbirala zeli in jih žgala.

Gledala je debelo, srepo, veke ji niso utripale, punčice so se ji širile, kakor da gledajo v daljavo in od tam nekaj pritezajo nase... V obraz je bila bleda, drhtela je v nekem silnem naporu... Okoli nje se je zgoščala tista megla, zmerom več je bilo, zmerom gosteja je bila... Dvignila, prav počasi je žensko dvignila desno roko, nato še levo, iztegnila obé predse nad njim in jih počasi vlekla k sebi. Ustnice so ji šepetale, prsi hropete... Meglice je bilo več in več, da že ni več videl starke; namesto nje ga je iz megle in sopuha naenkrat gledala prava in lepa — Dobrožica.

«Dobrožica —!»

Volkoj bi bil rad skočil, vsaj zavpil, pa se še geniti ni mogel; le srce mu je vpilo od željá in duša koprnela od ljubezni:

«Dobrožica —!»

Strmolel ji je v milo obličje, bilo je žalostno in objokano. Zakaj —? O, zakaj —? Izza hrhta se ji je trudno kopala še druga megla, iz nje ga je čez glavo Dobrožice gledala še — Romilda.

Srce mu je od začudenja in strahu odnehalo, ves odrevenel je brez diha omahnil po strani.

Ko se je zavel, je čepela pred njim stara vešča in ga v obraz počasi škropila s hladno vodo.

«Kaj si videl, da te je kar izpodneslo?» ga je vprašala.

Strah mu je za trenutek zastrl spomin na prikazen Dobrožice, boječe in nezaupno je zahropel:

«S teboj so vsi hudiči!»

«Ne z menoj —» je odkimavala; «s teboj so in te mamijo po lepi tujki. — A kaj si videl, to povedi!»

Zbegani Volkoj ji je povedal, kaj so mu oči gledale in kdo je bila Romilda.

«Duh Dobrožice se ti je prikazal v spomin», je razlagala, «drugega duha pa si videl v spomin, da tujka, čeprav hlini ljubezen, govori in misli v dva cepa: naglas, kar je prijetno tvoji ničemrnosti, v srcu, kar je prav zanjo in kar bi streglo njeni željnosti in pohlepnosti.

Volkoj je pobešal oči in molčal, misli so mu bliskale do Gale.

Gala... Gala... Živa duša ji ne bi mogla nič takega očitati. Brez staršev in doma je reva in živi v tuji deželi... In kako prijazna je in lepa, kako ljubko zardi, ko na sebi začuti njegove oči... In: ali ji je v dva cepa bila beseda, ko mu je hvaležna za skrb in prijateljstvo...? Nemara ji je kaj željnosti in pohlepnosti v vročih pogledih, ko ga blagruje za ugled in za čast, ki mu jo zadruga izkazuje...?

— Starka se je nekoliko oddehnila in potlej urno nadaljevala:

«Ne tišči za tujo žebico, o Volkoj, kri pregrešne matere pôlje v nji!»

«Pa tudi kri junaškega očeta!» je potihoma ugovarjal.

«Tudi; ali greh le prerad zmaguje nad krepostjo,» je počasi in trdo pribijala besedo za besedo. «Pošlji tujko, odkoder je, da ti ne bo v pogubo in sramoto! Bogovi sovražijo in pošteni ljudje zaničujejo tega, ki s tujo krvjo meša svojo kri! Pomni Dobrožice, ne pari se s tujko, ne cveli očetnega imena in našega rodu!»

Tako ga je kregala in pripravljala nadaljnjo kuhno svojih zeli.

«Tujka je tujka —, to je res. Kaj bi z njo?» je spoznaval, ko je oplашen in osramočen skoraj bežal iz čarodejkinine kolibe. Starkine besede so glasno hitele za njim in trdovratno hodile z njim:

«S tujo krvjo ne mešaj svoje krvi...! Ne pari se s tujko, ne cveli očetnega imena in našega rodu...!»

Gala se je kmalu nato z bratoma in sestrami vrnila domov. Kakor se je veselila lepih domačih krajev in dóma, Volkoju pa le ni mogla odpustiti, da je zavržel njeno ljubezen. Žive sanje, da bo po možitvi z njim nemara še slovenska knežna, so se ji na nagloma utrnille, a spomin nanje jo je venomer grizel in pekel.

Iz Čedada, ki sta ga Tason in Kakon obnovila, je prela in grela svoje misli. Po Volkoju se ji je tožilo, do njega ji je sililo srce; v gostoljubno slovensko gradišče je pošiljala slè in ogleduhe, da bi vedela, kaj Volkoj počne in kako živi.

Galini prežuni so pravili, da so se tudi Sloveni po veliki zmagi nad Obri oprijeli dela za obnovo svojih gradišč; Volkoj da je malo doma, le jaha od zadruga do zadruga in da vse tako kaže, kakor bi se Sloveni pripravljali na vojno. Zoper koga, tega da niso mogli zvedeti.

Čedajci so se začudili.

«Nemara gre zoper Obre, ki spet tiščijo v te kraje?» je Tason mislil.

«Kaj ko bi merili na nas?» je skrbelo Kakona. «Pripravimo se še mi, da nas ne prehitijo!»

«Saj sta sama videla slovensko zemljo, — vredna je boja!» ju je Gala ščuvala. Upala je, da bi se ji skrivne želje najbrž le uresničile, če bi Longobardi naglo napali Volkojevo zadrugo in njega samega spet ujeli. Za dobre, ki jih jim je storil, bi ga oženili z njo in potlej še imenovali za vojvodo pribojevane slovenske zemlje .

Ta misel je obveljala.

Tason in Kakon sta plašila longobarska mesta, češ, Obri si brusijo orožje in sosednji Sloveni so se z njimi domenili.

Ker je bil strah pred Obri vsem še v kosteh, sta prah lahko razsipala v hud ogenj.

To so Sloveni hitro zvedeli in se čudili:

«Taki torej so ti naši sosedje? Ali smo jih zato oteli iz obrskega suženjstva?»

«In še besede nam ne privoščijo, — kar po meču segajo zoper nas. Zakaj?»

«Taki so.»

«Če bi jim bilo kaj do resnice in pravice, bi lahko zvedeli, da se nam kopje obrača le zoper Obre.»

Sloveni so se jezili, počasno in resno pripravljali na vojno zoper Obre in na nehvaležne Longobarde komaj še mislili, ker niso verjeli, da bi jih Romildini otroci zares mogli napasti.

Tudi Volkoj je bil hud; še bolj pa ga je pekel spomin in bolelo srce.

Kar so ti Longobardi skoraj zviška bušili v Volkojevo zadrugo in njene sosede.

Male zadruge so bile preslabotne, da bi se same mogle ubraniti naglega napada; vdati so se morale.

To je bilo ob koncu 611. leta.

Kmalu nato je moravski kralj Samo svojo oblast razširil v te kraje in Slovene za nekaj časa rešil longobarske zahrbtnosti in obrske šibe.

Za Romildine otroke se nihče ni več menil. Tudi Volkoj si je očedil spomin in umil srce.

«S tujo krvjo ne mešaj svoje krvi...! Ne pari se s tujko, ne cveli očetnega imena in našega rodu...!»

Tačas so Sloveni prišli v Istro in povsod do morja, do samega Čedadu in današnjega Vidma. Tu so še danes ta dan, ko je Longobarde in vse druge narode, ki so pred njimi in za njimi tiščali v solčni raj italske zemlje, pretopilo smehljajoče se solnce in prelilo v čisto nov in poseben rod.

Naša babica. (Fr. Ločniškar.)

Spominjam se nanjo s posebno ljubeznijo. Zakaj se priljubijo otrokom zlasti stari ljudje? Pravijo, da zato, ker postanejo ljudje v poznejših letih tudi otročji.

Naša babica pa je bila v svojih osemdesetih letih resna kot polnoletni mož. Rekel bi — bolj trpka kot sladka. Smeha na njenem licu skoro nisem videl. Pa vendar smo jo ljubili tudi otroci. Bila je hudih besed, a dobrega srca, ki se je kazalo v dejanjih. Nobene stvari ni imela, da bi je ne bili deležni tudi mi.

Imela je grenko mladost. Bogue, če ji ni zarisala že tista doba onega trpkega izraza v obraz. Z desetim letom je izgubila očeta in mater. Zato je okušala do dna grenkobo prisluženega kruha. Bila je najprej pastirica, potem dekla. Služila pa je samo trem gospodarjem. Zadnjemu petnajst let, dokler je ni vzel za ženo sosed, ki je bil kočar in tesar. Toda mož ji je kmalu umrl. Zapustil ji je blažoslavljenno revščino petih otrok. Bil je skrben gospodar in priden delavec. Ubil se je pri delu.

Potem je gospodarila sama in gospodarila dobro. O prvi priliki je prikupila zemlje v veliko nevoščljivost sosedov. Delala je kot živina. Sosedje so jo občudovali, da ne obnemore. Kjer je kazalo kaj dohodka, tja se je urgla z moško vztrajnostjo. Izredila je takega vola za prodajo, da so jo zavidali vsi gruntarji. Gnala ga je v mesto na semenj in dobila zanj sto goldinarjev. To je bila najvišja usota za tisti čas.

Naša babica je bila v mladosti zelo pogumna. Strahu ni poznala. Ponoči je pri najmanjšem šumu ustala vsako uro. Nekoč je iznenadila kurjega tatu, ko je ravno pobasal najlepšo kuro v vrečo. Obdelala ga je kar s pestmi tako hudo, da jo je za božjo voljo prosil, naj ga pusti. To je bil mož korenjak, kovač iz sosednje vasi. Nikoli več ni hodil mimo naše hiše.

V trpljenju, pomanjkanju in samoodpovedi je vzgojila svojo družino. Vsakdo je rekel, da nadomešča gospodarja in gospodinjo.

Ko so imeli njeni sinovi že svoje domove, jih še ni izpustila izpred oči. Eden izmed njih je rad ob nedeljah pogledal v kozarec. Babica je skoro vsako nedeljo in praznik popoldne pogledala k njemu.

«Ali je Janez doma?» je bilo prvo vprašanje. Če je bil doma, je malo povasovala in šla. V nasprotnem slučaju pa je krenila naravnost v gostilno. Naročila je vedno, naj ga pokličejo ven.

«Ali ne veš, da imaš doma ženo in še otroke povrhu? Še žival skrbi za svoje, ti jim pa zapravljajš. Kar z menoj!» — Tako je navadno začela. Bila je hudih besed in težko se ji je bilo ustavljeti. Tudi Janez jo je ubogal.

Posebno vidna črta v njenem značaju je bila odkritosrčnost. Nikomur ni prizanesla v tem oziru. V naši hiši so se radi ustavljali berači. Pa le nekateri, resnični reveži. Če je prišel mlajši človek, še sposoben za delo, ga je babica takoj odpravila: «Delat mi pojdi, dovolj imaš še moči! Beraciti

boš imel tako še čas, ker lenuhi ne umrjejo zlepa. Ne dam ti nič, rajši potrebnemu petkrat toliko.»

In tako je res delala. Resničnemu siromaku dosti, potepuha je pa napodila.

Spominjam se, da je stara beračica, ki smo ji obljubili prenočišče, ves večer ob peči precej glasno molila. Babica pa ji je rekla: «Mati, boste pa še v postelji nadaljevali, če ste res tako velika grešnica.» Moji materi pa je rekla v kuhinji: «Tej-le ne zaupaj dosti, preveč besedna je in hoče s svojo navidezno pobožnostjo najbrže trgovati.» — In res ni bilo drugo jutro v hlevu ne beračice, ne posojene odeje.

Kot je bilo vse v babičinem značaju posebnost, tako je bila tudi njena poslednja ura značilna. V svojem osemdesetem letu je opravljala še vsa kmetjska dela. Mirovati ni mogla nikoli. Zadnji dan je šla še na polje. Branili so ji, ker so videli, da je nekam slabotna. Spominjam se, kako se je zibala tisti dan njena še vedno pokončna in orjaška postava po stezi med njivami. Opoldne je ni bilo domov. Moja mati jo je šla klicat. Dobila jo je v razoru. Ležala je znak, roke prekrizane na prsih, oči uprte v solnce. Njiva ji je bila življenjsko polje in njena poslednja postelj. Tako jo je ljubila.

Uprka J.: Babica.

„Cvetoča pisma“. (Tone Gaspari.)

I. UVOD.

V jutru, ki se je nenadoma vsililo mimo mavričnih šip, me je zbudil šepet stopinj.

— Moje stopinje so tako tihe, da ne zazveni pod njimi srebrni pesek, ki ga je nasulo tvoje dozorevanje pod razcvelo ckno; moj dih je rožni cvet, ki sam v sebi živi in umira; moje misli so val in preganjajo tok srca, da te nemirno išče, trka in kliče! . . .

Ta glas je prva lepa, zapeljiva pesem:

— Vstani, do danes zaklenjena in zaverovana vase! Vstani in hodi z menoj; pri-
našam ti z biseri našito oblačilo in veliko, polrazcvelo rožo, s polnimi kelihii čistosti
in sladkosti!

Hodi po razsvetljenih kažipotih svojega srca, ko te dvignejo prvi njegovi sviti iz
objetja štirih praznih sten!

Ne vrneš se nikoli več! Vzpela se bova v zvezdne višave in prestolovala boš
vsem čuvstvom vsega vsemira. Sladkost bo tolika, da bo v tebi vsa notranjost preki-
pela . . . ta bo mejnik, preko katerega bodo iskale le še ozarjene misli. Lazur bo
nama ogledalo, v katerem bova preizkusila hrepenenja večno pot — — —

II. ODMEV.

Nocoj, ko jasmín spet razgrinja pota prvega najinega ubranega srečanja; nocoj, ko
se razliva slavčeva pesem po temnozelenih listih in kapljá in tolče v globočino pol-
nočnih senc; nocoj, ko oživljajoče tiplje medeno dišeče poletno bogastvo preko nasadov;
nocoj, ko umira zlato zvezd v krvavih solzah — nocoj nosim s seboj vso trnjevo
sladkost tistega večera

Dragi, sedi k oknu, zazri se v skrajno daljavo nebeških skrivnostnih zastorov:
tam se bodo srečale spet najine oči in najina usta. To nerazvešeno ogledalo polnočnega
nemira bo nama kazalo najinih ciljev.

Nocoj se morajo vciiliti najine misli! Bcdi ž njimi kjerkoli: moje hite spet k tebi
in te iščejo povsod Pod jasmín sediva, izmučena od najlepšega in najslajšega, in si
odkrijva šepetajočo pesem srca s to pesmijo bova v objemu zasanjala o tajnah, ki
utripljejo preko zorečih src v večnost Najlepšega. — — —

III. VABILO.

Odprta zavesa, gubeča se v pokoju, v vsetišju senc ob cesti v neskoncnost. se je
tajno razmeknila

Večer je uslišal moje ihtenje, ki je prosilo ves šumni dan z razpeto boljo ob oknu —
večer je uslišal prošnje mojih rož, ki sem jih v pekočem solncu močila s solznimi
poljubi —

večer je poslal izza zavese tihe slutnje, še tísje

V blazino se je potopila moja razgreta glavica, v novih sanjah se je razbolelo
žalostno srce:

čakam te, dragi, slednji večer, žejna tvojih oči in usten —

iščem te s solzami in s tolikim bogastvom prazniških misli, da mi je presilno hudo —

pridi, da se ne povesijo moje mehke roke, pridi, da ne umolkne in ne onemi mojih
usten sočni zvok!

IV. JUTRO.

Skrozi razprto okno je dihnilo poletno jutro, ki je bilo vstalo z dišeče jase kraj
gozda. Mrak se je razdvojil prestrašen v pebočja, in prva solčna kaplja je kanila na
moje trudne trepalnice.

Odprla sem oči . . . Naglji na oknu so žareli in duhteli . . . stekla sem in jih raz-
grnila —: ni te bilo, ti daljni sen vrelega življenja; ni te bilo, ti vroča pesem nočnega
vsetišja; ni te bilo, ti vzgon mojih obnovljenih pričakovanj!

Hitela sem, oblekla najlepše belo svilčno krilo, zataknila sem si v lase žarkordečo rožo in čakala mrzlično ob oknu, kdaj zazveni svetlikajoči se pesek.

Na blazini je plamenelo solnce. Videla sem, kako je pilo moje solze, prelite v noči iz srčnih globočin — — —

V. NEZAUPANJE.

Moja blazina me čaka . . .

Radost in bolešt mojo je pila; v njej so pritiski prvih, s solzami orošenih poljubov, gorečih na mojih neugasljivih ustnah zate že tedaj, ko si mi bil še komaj v slutnjah dosežen.

Nocoj bom čakala z žejnimi usti zore. Poznaš rože, ki ob zori odpro svoje kelihe in darujejo v samobolju solncu; ki o mraku zapro liste in samujejo zamišljene, nasičene prevelikega prevzetja?

Taka roža je tvoja ljuba, dragi! Odpiram ti svoje skrivnosti, čisto tebi vdana, da zamišljena presanjam vse te sijane hipe najinih srečanj. Ko pride poslednji mrak, bom sama vase zaprla vso tajnost do tistega dne, ko mi bo najhuje . . .

Tedaj se bom še enkrat razcvela in poiskala tvoje oči, dragi! Zrl boš na dno mojih kelihov in čutil boš, da je klila v njih nekoč pesem, po kateri umirajo vsa, vsa srca — —

VI. ŽALOST.

Nocoj je našlo vame tisto, po čemer je trepetalo moje bitje od vseh začetnih misli. Leglo je kakor vsiljiv vzklik in zahtevalo, da zavržem in zatajim v sebi svojo bojazen zate, dragi.

V hrupu vročega vrvenja sem nosila ves dan krinko na očeh, licih in ustih. Trpela sem z njo v razposajeni okolici. S smehom na ustih sem plakala po tvojih očeh.

V smelih valovih prešernega solnca je vriskala pesem mladostne vsakdanjosti . . . meni je bilo silno težko! Pri najlepših pesmih so se mi tresle ustnice, zakaj v vsaki izpeti besedi je bilo komaj slišno tvoje ime, dragi.

— Raduj se! Poj z nami! Glej, ta pesem šumi v radost! —

In pojoč sem jim odkrila tučo najinega slovesa, dragi! —

VII. PRED SLOVESOM.

Samo ena roža je še trnjeva. Zrastla je iz noči v jutro s tistimi sanjami brez tebe, dragi, ko sem iskala nemirna rešitve najhujši boli. Gnana od boječih slutenj in napojena s trpljenjem velikega pričakovanja, sem prvič prečula noč brez utehe . . .

V najtežji minuti je trudoma pognala pod oknom roža svežo kal, zabrstela in zanosila trnje že v svoji zgodnji mladosti. Razvila se je iz brstja najzlahotnejša roža, prerokinja moje in tvoje prihodnosti.

Dragi! Ko se boš v razsrebreni noči poslavljaj, utrgaj to plemenito rožo neslišno — meni pa pusti trnje! —

(Dalje prih.)

Mladosti. (Vera Albrechtova)

Čeprav si zgodaj mi pelina dala,
čeprav zarana si me goljufala,
čeprav si grenko mi spoznanje dala,
mladost ti moja, tebi hvala, hvala!

V prevarah tvojih nada je ostala,
v spoznanju novih sem resnic iskala,
v prevari nove cilje sem kovala,
s pelinom sladek si napoj mi dala.

Za vse, mladost ti moja, hvala hvala!
Zdaj, ko ni več viharjev v duši moji,
ko ni več zarje v mojem hrepenenju,
ko ni pelina več v mojem trpljenju,

zdaj vem, mladost, da tvoji težki boji:
prevare, sanje, up in hrepenenje,
so tiste svetle bajke, ki življenje .
od davno jih pričara v pozni uri . . .

Otrok. (Gizela F.)

Zdi se mi, da vstaja v srcu marsikatere osamele device skrita želja, neutešeno hrepenenje po neznanem — po nedoživljeni družinski sreči, zlasti ko preživlja samotne urice med štirimi zidovi. Kolikokrat se vpraša tako žensko srce: čemu in komu živim? Mladostne sanje, ki so se že davno razpršile, se zopet in zopet vračajo, in kdo bi zameril neutešenemu srcu, ki je ustvarjeno, da se žrtvuje, da ljubi? Ženska, ki utaji ta čuvstva sebi in drugim, je že otopela vsled odrekanja ali pa sama sebe vara in se tako tolaži.

Cilj ženske ljubezni je mož in otrok. Moža se oklene žena, če se poroči z izvoljenim in le njej določenim možem, z dušo in telesom. A kljub zakonski sreči postaja ženi dolgočasno, ako ni ta vez blagoslovljena, ako ne doživi materinstva. Četudi koncentrira žena svoje delovanje v dobrotelno, v skrb za druge, jej ostaja dom vseeno prazen, ako se ne razlega po njem glas lastnih otrok.

Lahek je torej odgovor na vprašanje: Čemu si želi žena otroka. Nerazumljive so mi pa ženske, ki se branijo otrok, ali ki omejujejo porode po prvem otroku. Delajo to iz komodnosti ali iz strahu pred prehranitvijo otrok, pred pomanjkanjem?

Prvi vzrok je neopravičljiv in kaže ženo v slabi luči, ker se oddaljuje od prave ženskosti. Bolj tehten je drugi, a tudi ta bi odpadel, ako bi se dekle poročilo le s takšnim fantom, ki je zmožen in pripravljen rediti družino. Matere, ki imajo le enega otroka, ga pokvarijo, kajti vsaka mati se razvije v pravo vzgojiteljico šele tedaj, ko se pri otrocih sama uči. Edini otrok ne da materi dovolj gradiva, da bi proučila bistvo in dušo njegovo, ker ga iz samega strahu, da ga ne pokvari ali izgubi, preskrbno neguje, zato ga pokvari telesno in duševno. Saj so otroci, ki imajo vsega dovolj, večinoma na isti stopnji kot otroci, ki živijo v pomanjkanju. Eni imajo preveč, drugi premalo. Kjer ni mera zmerna, tam je gotova propast, ali zaostajajo otroci v razvoju duše in telesa.

Naj bo vzrok, vsled katerega se zabranjuje porod, kakršen si bodi, je povečini neopravičljiv. Ko bi se združili v zakon le zdravi ljudje in taki, ki so zreli za ta stan, ki jim niso težave, združene z zakonom, le v breme, bi odpadla tudi velika skrb, ki se osredotoči v besedi: otrok in njega bodočnost.

Kaj pa je otrok materi? Mnogim le igrača — a mnogim nepridiprav, v napotje jim je. Prve so lahkomiselnice, ne pojmujejo bistva otrokovega, a druge egoistinje, ki bi rade živele le sebi in svojim zabavam. Veliko bi lahko povedala o eni materi in drugi, a žalostne slike naj bežijo izpred oči kot neprijetni spomini, katerih se človek ne dotakne rad ali pa govori o njih brez pravega navdušenja in zanimanja. Ljubši so mi matere, ki vidijo v otroku skrivnostni dar, ki ga neizmerno cenijo. Materna sreča je tesno spojena z otrokom in možem, če je otrok posledica zakonske ljubezni

in zvestobe. Otroci plemenitih ljudi so pravi biseri, v njih ni zlobe, ni hinavščine in enakih lastnosti, ki grenijo tolikim življenju.

Ob misli na take otroke se vprašam: koliko jih je in kateri so?

Redki so telesno res popolni otroci, a še redkejši so duševno plemeniti. In tisti redki so izbrani, poklicani, da blestijo kot zvezde med ljudmi povprečnih zmožnosti, med ljudmi, ki se ne trudijo, da bi otresli raz sebe šibkosti in hudobije.

Katera zakonska mislita ob otrokovem spočetju, da sta dala z življenjem potomcu tudi vse duševne kreposti, a tudi vse šibkosti, napake in slaba nagnjenja? Večina ljudi na to ne misli in zakaj? Ker jim ni spolni akt nič drugega kot zadostitev spolnega nagona, s katerim se družijo mogoče le redkokedaj beseda: otrok.

Vživati in se izživeti, to je namen večine ljudi današnjih časov, zato pogrešajo otroci prave vzgoje. Isto se godi z otroci bogatih in revnih starišev. Eni so zanemarjeni vsled revščine, a drugi vsled komodnosti mater in njih` razkošnega življenja.

Dolžnost starišev je, da otroka negujejo in vzgajajo duševno in telesno. Ljubezem do lastne krvi jim narekuje to dolžnost, a tudi postave in razni zakoni. Ko bi bili vsi otroci le posledica ljubezni in ne le strasti, ne bi potrebovali nikakih zakonov, ki so kot strašilo brezvestnim starišem. Dokler se bo sukal svet, dokler bo solnce ogrevalo zemljo, se bodo še vedno družili ljudje, ki pravzaprav ne spadajo drug k drugemu, ker se poročijo brez pravega spoznanja in ker ne hrepenijo po popolnosti, zato bodo tudi njih otroci slabiči, katerih pot v življenje bo mogoče ista kot pot starišev. Od roda do roda se podedujejo vrline, a prenašajo tudi bolezni, duševne in telesne.

Pot k rešitvi je dvojna. O eni sem že govorila. Poročiti bi se morala fant in dekle le po spoznanju, da sta ustvarjena drug za drugega, da sta si duševno sorodna in da se iskreno ljubita. Tedaj bosta prenašala z lahkoto vse neprilike v zakonu, a oklenila se bosta otroka, ki je posledica intimne ljubavi, z vso skrbjo in ga vzgajala z ljubeznijo. Takim starišem in takemu otroku je življenje mali raj.

Druga pot je težja. Zakonska sta se poročila sicer iz ljubezni, oba sta dobra, a imata vse polno napak in slabih nagnjenj. Otrok iz takega zakona dela starišem obilo preglavice, ker podeduje navadno več slabega kot dobrega. Mati obupuje, se huduje nad otrokom, mogoče ga celo preklinja, a da bi mislila na pravilno vzgojo, zato ni časa, ni sredstev. Ne, vse to bi bilo, a kriva je povečini nevednost materina, da se taki otroci ne poboljšajo, nego da postajajo še zlobnejši in družbi nevarnejši. Vzgoja takih otrok zahteva predvsem od strani matere in očeta spoznanja lastnih napak in pogrškov. — A kdo bi si priznal lastne slabe lastnosti? Ljudje pač tako radi koketirajo sami s seboj in so polni samoljublja. — No bomo zaenkrat optimisti in sodimo vsaj matere mileje. Torej, ko mati pre-

tehta in spozna do dobra samo sebe, naj skrbno opazuje svojega otroka. Že majhen, dvoleten pokaže slaba nagnjenja in leta, v katerih se otrok ne zaveda še svojih grehov, so najugodnejša, da ga spoznamo v dobri in slabi luči. Tedaj je tudi že čas, da otroka poučimo. A ravno v tej nežni dobi pokvarijo matere otrokovo dušo. Udarci, zmerjanje in neprimerne kazni, ki navadno sledijo slabim dejanjem, otroka otopijo, zato postane nesprejemljiv za poznejše opomine ali pa se boji delati slabo le radi kazni, kar pa ni pravilno. Ne strah, spoznanje mora napolnjevati otrokovo dušo, da ve, kaj sme in česa ne sme. Matere si navadno ne dajo časa in nimajo potrpljenja, da bi otroka, ki je, recimo, kaj ukradel, vzele lepo k sebi in ga poučile, zakaj se ne sme polastiti tujega blaga. Kdo bi otroku toliko razkladal! Mati seže navadno v takih slučajih po šibi in šviga švaga po nežnem hrbtu ali pa se izlije ploha grdih imen na ubogelega otroka, kar gotovo ne vpliva ugodno na otrokovo dušo. Ubogo telo — uboga duša! Kategorično: moraš, ker jaz hočem, ali to smeš, tega ne smeš, v tem obstoji vsa vzgojna umetnost večine mater, da celo takih, ki imajo vendar nekaj šol za seboj in tudi — ne pretiravam — pedagogični študij. Vzgaja se pač le iz zavesti, da je otrok majhno, nerazsodno bitje, a mati zrela, na izkušnjah bogata žena, ki mora seveda le ukazovati, da se uveljavi vsa njena avtoriteta. Otrók ne sme nikdar vprašati: zakaj. Sledi navadno odgovor: moraš, ker ti ukazujem.

Stariši ne upoštevajo tega, da so otrokove napake pravzaprav njih lastne napake, še manj pa upoštevajo, da je otrokova duša nekaj povsem novega, čeravno je zlitje dveh duš v eno, in da se morajo poglobiti v to dušo, ako hočejo otroka dobro vzgojiti.

Kot v belih čipkah zdaj češnje cvetó ...

(Vera Albrechtova)

Kot v belih čipkah zdaj češnje cvetó
in v domovini moji so zdaj za vasjó
v vinogradih breskve vzduhtele:
in travnik zdi se ti paradíž,
na oknu slamnatih naših hiš
že nagelj dekletu odganja,
živina na paši pozvanja,
zaprte so veže, prazen je hlev,
za plugom stopa sosed vesel,
vsa polja so oživela,
v Gorjancih je bukev zbrstela —
Kako bi ne bilo mi v srcu hudó?
Kaj dom, po tebi mi je težkó,
bolnó mi srce je spomina ...
A moje noge so pretrudne nocoj,
da bi pohitela, moj dom, za teboj,
o zdravje, o domovina!

Škodljivost enostranske in nepravilno pripravljene hrane.*) (Davorinka Deželova.)

(Po najnovejših raziskovanjih s posebnim ozirom na vitamine).

Hrana je kvantitativno zadostna, ako vsebuje dnevno za odraslega človeka približno 140 gr čiste beljakovine (v mesu, ribah, jajcih itd.), 120 gr masti, 360 gr ogljikovih hidratov (skrob, sladkor in dr. v žitu oziroma moki, sadju, zelenjadi itd.), ter rudninske soli (predvsem v sadju in zelenjadi); kvalitativno pa je tudi pri množinsko zadostni hrani pomanjkljiva, ako ji manjkajo *posebne nedavno odkrite spojine, ki jih organizem ne tvarka sam, temveč jih mora sprejeti s hrano*. Pomanjkanje teh važnih snovi povzroči občutljive nenormalne pojave — obolenje, v hudih slučajih razpad organizma (smrt). Značilno svojstvo teh sestavin je njih učinkovitost že v majhnih količinah, ne da bi imele naravnost redilno vrednost. V nasprotju z glavnimi, redilnimi živili so te sestavine le *dopolnilne* snovi; neobhodno so *potrebne za rast in ohranitev zdravja*. Njih kemičnih svojstev še niso popolnoma natančno dognali zaradi zamotanosti in raznovrstnosti spojin, njih važnost pa je danes že ugotovljena. Funk jih je imenoval vitamine (vita — življenje, amin — dušikove spojine), drugi raziskovalci drugače, a ta naziv se je najbolj ukoreninil.

Rastline so kemična delavnica teh važnih snovi; v kolikor se nahajajo v živalskih živilih (v mleku, jajcih, mesu itd.), prihajajo v živalski organizem iz *rastlinske* hrane. Marsikatero živilo vsebuje v naravnem stanju zadosti vitaminov, a često jih odstranimo, vržemo proč ali z nepravilnim ravnanjem zmanjšamo ali celo uničimo njih učinkovitost. Pri žitu se nahajajo v luščinah in v kalí, pri sadih in gomoljih tik pod olupkom. V mlinih gredo eminentno važne snovi v otrobe; zaradi etikete lupimo nekatero sadje in vržemo olupke proč (s tem večjo slastjo ugriznemo seveda v neolupljeno hruško, jabolko, kadar ni poleg strogih oči napačno pojmovanje etikete); iz oliv in drugih oljnatih sadov iztisnejo sicer olje, a vitamini ostanejo v tropinah. V polpreteklem času smo se bali sploh še zavžiti surovo (naravno) hrano iz strahu pred različnimi bacili in bakterijami. Nova znanost pa je dognala, da previsoka toplina, *predolgo, napačno kuhanje*, včasih kuhanje sploh, pasteriziranje, sušenje, prekajevanje škoduje vitaminom ali jih celo uniči.

Po fizioloških učinkih in dozdej dognanih kemičnih svojstvih (raziskovanja, poskusi, proučavanja, opazovanja se nadaljujejo) dele vitamine v tri skupine: 1. faktor A ali antirahitični vitamin; 2. faktor B ali antineuritični vitamin; 3. faktor C ali antiskorbutični vitamin.

V začetku je bila mast omenjena kot ena izmed kvantitativnih sestavin hrane. Toda ne le mast, tudi ogljikovi hidrati (močnate, sladke jedi itd.) tvarjajo v organizmu maščobo; na primer: domače živali se rede pri izdatni rastlinski hrani brez posebnih dodatkov masti. Zato so nekateri smatrali ogljikove hidrate kot maščobotvorne in so celo zastopali mnenje, da je možno obdržati zdrav organizem brez masti. W. Stepp je prvi opozoril na važnost masti in svojo trditev tudi dokazal s poskusi na živalih. Dal jim je vsestransko zadostno in pravilno hrano, iz katere je pa potom alkohola ali etra izločil vso mast. Poskusne živali so poginile izvzemši onih, ki jim

*) O p. ur.: Ta prekorsni članek je v letošnjem Gospodinjsem koledarju. Ker pa veliko število naših čitateljic žal ne kupuje te knjige, zato smo ponatisnili članek tu. Zlasti matere opozarjamo, naj ga prečitajo večkrat in s premislekom, da izpoznajo, kako je treba postopati pri kuhi.

je dal pravočasno izloženo mast. Dalje so raziskovalci dajali raznim poskusnim živalim isto polnovredno hrano a različne masti. Na ta način so spoznali kot najboljšo mast surovo maslo, kot drugoredno pa ribje olje (Lebertran). Neprimerno manjšo vrednost ima svinjska mast, živali pa, ki so dobivale mesto masti margarino, so pešale in poginile. Iz vseh poskusov so ugotovili, da je surovo maslo (čim bolj je rumeno tem bolje) najvažnejša in najboljša mast, ker vsebuje izmed vseh masti največ A-vitaminov. A-vitamin je tudi v rumenjaku (svetli ga vsebujejo manje, zato so neprimerno boljši temnejši rumenjaki), mleku, goveji masti in ledvicah; svinjska mast, olivno, mandeljevo olje so z ozirom na A-vitamin manj vredne masti. A-vitamin se nahaja tudi v vsaki zelenjadi, predvsem v špinaci, solati, zelju, paradižnikih ter v gomoljastem in koreninastem sočivju (korenju, repu, krompirju itd.).

Nanovo opozarjajo zdravniki in dr. na važnost paše domačih živali. *Zrak, solnce in hrana vplivajo na kakovost živalskega mleka.* Živali, ki jih gonijo na pašo kot na pr. na Holandskem in Angleškem, dajo neprimerno boljše, na vitaminih bogatejše mleko od naših krav, ki jih drže največ v hlevih. Najmanj je razpasena jetika med holandskino in angleškim govedom, medtem ko je pri nas že riskirano, piti surovo mleko, ter ga zaradi strahu pred tuberkelni pustimo delj časa vreti. S tem pa uničimo vse vitamine, kolikor jih je v mleku. Ako manjka v mleku A-vitamin, bodisi, da je mleko sploh revno zaradi suhe krme, bodisi, da uničimo A-vitamin s pasteriziranjem in steriliziranjem, se pojavijo posebno pri deci, ki zavživa nialone le mleko, bolezenski znaki ali bolezen, znana pod imenom *rahitis*. Anglo-ameriški raziskovalci označujejo to bolezen za avitaminozo (bolezen, ki nastopi vsled pomanjkanja A-faktorja v hrani); odtod nazivljejo A-vitamin antirahitični princip. Mellanby je krmil par sto psov s hrano, ki bi morala po starih principih zadoščati: dajal jim je pastirizirano mleko, kruh, olje, sol, drožje in pomarančni sok. V 6 tednih so se pojavili tipični znaki rahitisa: skriviljenje votlih kosti, hrbtenice itd. Vitamina B in C nista preprečala obolenja za rahitiso; z naravnim mlekom, surovim maslom, rumenjaki in zelenjado pa je preprečil nadaljni razvoj boleznii ter dosegel celo povoljne rezultate pri zdravljenju. Torej je treba dati otrokom, ki kažejo rahitične znake, poleg mleka tudi surovo maslo, rumenjaki stolčen na mleku, ribje olje ter posebno sok iztisnjen iz svežega korenja, repe in druge zelenjadi. Istotako vsebuje vsako sadje nekoliko vitaminov in ne bi smel miniti dan brez sadja, posebno za mladino. Pripomniti je, da povzročijo rahitis tudi drugi vzroki, na pr. temno, vlažno, slabo zračeno stanovanje; rahitičnim je torej treba skrbeti za A-vitaminično hrano, zrak, solnce, gibanje. Izmed vseh zdravil proti rahitiki so se izkazala kot najboljša: solnce, zrak, izvleček iz svežega korenja, zelenjad in sadje. Smetana, mleko, surovo maslo izzovejo često nepovoljen uspeh, ker nevropatični (nervozni) in otroci s slabim želodcem ne prenesejo tako mastnih živil. Hrana brez A-vitaminov povzroči tudi nekatere bolezni na očeh, (posebno oboletost rožnice), dalje osteopathijo (krhkost kosti) ter vodenične otoke. A-vitamin prenese sicer 100° toplote, toda segrevanje v zvezi z zračnim tokom ga uniči. Živila, ki vsebujejo ta vitamin, je treba torej ali užiti surova, ali jih hitro kuhati ali peči, v pokritih posodah. Mleko naj se *hitro zavre* ter takoj odstavi in ohladi.

(Konec prihodnjic.)

	IZVESTJA	
--	-----------------	--

Dobrotniki naši!

V tretje stopa «Žensko dobrodelfno udruženje» v Trstu pred Vas; v tretje se obrača k Vam z iskreno prošnjo; v tretje trka na vrata Vaše gostoljubne hiše. Enkrat in mnogi celo dvakrat ste že sprejeli našo deco v počitniško oskrbo ter ji nudili vsega kakor lastni deci.

Obodreno po toliki plemenitosti si «Žensko dobrodelfno udruženje» usoja prositi Vas, da tudi letos sprejmete našo deco v svoje gostoljubno okrilje. S hrepenenjem se spominja lepih, prošlih dni v svobodni, zdravi naravi in s strahom v srcu misli, da-li se ji bodo še odprla vrata velikodušnih gostiteljev, kajti v svesti si je marsikaterih neprilik, ki jih je prizadejala v svoji otroški nerazsodnosti svojim gostiteljem.

Dobrotniki naši, ki ste pokazali toliko blagega razumevanja za položaj naše dece, se «Žensko dobrodelfno udruženje» nadeja, da v svojem plemenitem srcu pozabite na vse neljube nastope otrok ter se tudi letos odzovete naši prošnji.

«Žensko dobrodelfno udruženje» se obrača na vsa plemenita srca s toplo in iskreno prošnjo: «Dajte, Vi dobri in blagi, naši deci tudi letos Vaših planin, dajte ji Vašega ozračja, Vaših pisanih livad in zelenih gozdov, da si bo po njih krepila oslabelelo telo ter utrjevala za trudapolno pot, ki se imenuje «življenje», dajte ji Vaše zdrave in tečne hrane, katera ji bo prenavljala slabotno kri — dajte ji lepih, bodrilnih besed ter odtegnite jo vsaj za par mesecev velikomestnemu hrupu in življenju, katero nudi otroku premnogokrat mnogo slabega in nedostojnega.

Namen naše počitniške akcije je krepiti oslabelelo telo naših otrok v zdravem podeželskem zraku, odtegniti jo za nekaj časa zlim uplivom ulice, izročati jo v telesno in duševno zdravljenje.

Mati, žena, ki si se s tako velikodušno nego odzvala v minulih dveh letih, ali bo to pot tvoje srce ostalo nemo za naš klic in našo prošnjo? Trdno verujemo, da bo tudi letos spregovorilo tvoje blago srce ter si zahotelo naše dece, ki je tvoja deca — naša deca.

Blagi dobrotniki, ki so pripravljeni sprejeti tudi letos kakega otroka čez počitniško dobo, naj se blagovolijo prijaviti do 30. maja t. l. Prijave naj blagovolijo poslati na «Žensko dobrodelfno udruženje» v Trstu, ulica Torre bianca 39, I.

Vse požrtvovalne poverjenike, ki so nam zlasti o priliki naše I. počitniške akcije pomagali, iskreno prosimo, da nam naklonijo i letos svojo pomoč ter zbirajo in prijavljajo gostitelje, ki bi sprejeli našo deco.

ODBOR «ŽEN. DOBR. UDR. V TRSTU».

PO ŽENSKEM SVETU.

Mednarodni ženski savez zboruje letos v Washingtonu prve dni maja. Savez prireja vsakih pet let glavno zborovanje, na katero pošiljajo Narodni ženski savezi iz vseh držav po več zastopnic. Od ustanovitve l. 1894. do danes je imel Mednarodni Ž. S. 6 velikih skupščin v raznih mestih: v Chicagu, Londonu, Berlinu, Torontu, Rimu, zadnje pa v Kristijaniji l. 1920. V dobi med dvema skupščinama zboruje dvakrat izvrševalni odbor, ki pripravlja snov in dnevni red glavnemu zborovanju. Po kongresu v Kristijaniji je bilo tako zborovanje v Aji l. 1922., lani pa v Kopenhagnu. V obeh krajih so delegatke razdelile snov, katero bodo obravnavale v Washingtonu, na sledeče komisije: odsek za poročevanje, odsek za obravnavo zakonov, odsek za volilno pravo, odsek za odpravo dvojne morale in trgovine z dekleti, odsek za higijeno, odsek za zaščito mladine. Ti odseki bodo razpravljali na kongresu tudi o problemu mladoletnosti, o Zvezi narodov, o mednarodnem razsodišču, o preosnovi Evrope, o oboroževanju in razoroževanju, o vzgoji, o opiju, o ne-normalnih otrocih, o zaščiti narodnih manjšin, o ženskem šolstvu i. t. d.

Kakor vidimo, ima kongres obsežen in resen program, ki posega tudi v notranji in zunanji politični delokrog držav. Zato pa se po vseh državah tudi oblasti zanimajo za to svetovno zborovanje in dobe delegatkinje podporo tudi od strani svojih držav.

Jugoslovenski Narodni ženski savez je poslal v Ameriko tri zastopnice, vnete in trezne feministke: Mileno Atanackovičovo, Adelo Milčiničovo in Alojzijo Štebijevo. Pred odhodom so obljubile, da bodo našim čitateljicam v 7. številki «Ž. Sv.» obširneje poročale o tem zborovanju.

4. občni zbor Kola jugosl. sester v Ljubljani je bil na Cvetno nedeljo. Iz tajniškega poročila je razvidno obsežno zasnovano kulturno-humanitarno delo. Društvo je pridilo več lepo uspešnih gospodinjskih tečajev, dve ferijalni koloniji za ubožne in slabotne deklice, bogato božičnico bedni šolski deci; podpiralo je naučna potovanja omladine, pošiljalo v vojaško bolnico v Prizrenu in v kulturno zaostale severne kraje zbirke knjig. Društvo šteje doslej 24 podružnic. Blagajniško poročilo izkazuje jako velik promet: dohodkov Din. 122.454,51, izdatkov pa Din. 53.908,01, prebitka Din. 68.546,50. Med večjimi izdatki je važna vsota Din. 9227,75 kot prispevek Protituberkulozni ligi.

I. kongres češkoslovaških gospodinj se je vršil o priliki letošnjega veesejma v Pragi. Z zborovanjem je bila združena razstava vzornega gospodinjstva. Govorila so: o prehrani doraslega človeka, o dečiji prehrani, o higijeni v gospodinjstvu; zanimivi so bili re-

ferati, kako je treba štediti v gospodinjstvu, problem kurjave in navodilo za vzorno kurjavo, elektrika v gospodinjstvu, uporaba plina v gospodinjstvu. Kongres je sprejel resolucije, ki zahtevajo, naj se uvede po vseh deklških solah gospodinjstvo kot obvezen predmet in naj se sestavijo potrebne učne knjige; uvedejo naj se stalne razstave gospodinjskih predmetov; plinska in električna podjetja naj znižajo cene plinu in elektriki, da se moreta obe sili praktičneje uporabljati; prihodnji kongres čl. gospodinj naj povabi k udeležbi in sodelovanju vsa ženska društva iz slovanskih držav.

Ženska volilna pravica, ki je bila v Italiji že napol zagotovljena, je za enkrat docela propadla. Dobile pa so jo Francozinje, ki bodo smele voliti v upravne zastope.

Narodni ženski savez v Nemški Avstriji je imel koncem marca l. l. jako zanimivo zborovanje. Razpravljali so o ženskem tisku, o vzgoji, zdravstvu in o ženskem pravu. Pri zadnji točki so se zborovalke zavzele — kakor vsa svetovna feministična društva — naj se z zakonom prepusti ženi svobodna izbira državljanstva, ako je njen mož inozemec. Organizacija je marljivo sodelovala ob strani Društva za pobijanje tuberkuloze ter za reformo stanovanj. Zborovanje se je izreklo za čim izdatnejše delovanje pri preosnovi državnih zakonov, zlasti onih, ki se tičejo socialne enakopravnosti žene in pa narodnega gospodarstva.

† **Antonija Gogolova - Knezova**. Minuli mesec je umrla v Ljubljani ta delavna in blaga žena. Pod ljubstvom Marije Murnikove je že pred 40 leti začela delati v javnem življenju; taktat je bila Slovenka v javnosti pač še bela vrana. Pri neštetihih prilikah je neumorno zbirala za bedno mestno deco, za občinske ubožce, za razna društva. Pri vsaki narodni akciji je bila na svojem mestu. Naposled je prevzela knjižnico Spl. žen. društva v Ljubljani; kot trezna in preudarna gospodarica je marsikaj storila zlasti za gmotni procvit društva. V svoji samopožrtvovalnosti je šla celo tako daleč, da se je naučila knjigoveštva in je sama s hčerko prevezovala in popravljala knjige iz društvene knjižnice. S posebno vnemo se je zanimala tudi za poselsko vprašanje. V priznanje njenih zaslug jo je občni zbor Spl. žen. društva lani izvolil za častno članico.

† **Hedviga Šubičeva**, ki se je v prejšnjih letih tudi vneto udeleževala pri mnogih dobroduelnih in narodno-kulturnih društvihi, je nenadoma preminula v Ljubljani. Njeji, ki ostane v hvaležnem spominu marsikaterega siromaka, bodi ohranjen blag spomin tudi med našim ženstvom.

Desetletnico smrti Nadežde Petrovičeve so obhajali Srbi 4. aprila t. l. Hiša njenih roditeljev je bila pravo ognjišče narodne in

svetovne kulture in je imela tudi krasno zbirko starih srbskih umetnin. Tu se je zbudilo Nadeždi veselje do slikarstva, katerega se je kmalu šla učiti v München. Pohajala je Ažbetovo šolo in bila tovarišica Groharju, Sternenu, Veselu in Jakopiču; pozneje je študirala še v Parizu. Dosegla je krasne uspehe kot pokrajinarica, razstavila je dvakrat tudi v Jakopičevem paviljonu v Ljubljani. Bila je inteligentna vez med srbskimi in slovenskimi umetniki; pisala je kritike in si sploh mnogo prizadevala za razširjenje in pojmovanje umetnosti med narodom. Vojna je tudi njo odtegnila muzam; kot bolničarka je požrtvovalno vztrajala med ranjenci in bolnimi junaki, dokler ni zavratni legar tudi njej vzel življenja l. 1915.

Dr. Milada Paulová, absolventka praške univerze, je izdala ogromno delo: «Jugoslavenski odbor». V tej knjigi opisuje zgodovino jugoslovske emigracije med svetovno vojno. Mladi češki doktorici je poveril univ. prof. dr. Jaroslav Bidl v Prazi nalogo, zbrali in nepristransko presoditi delo, ki je neposredno ustvarilo ujedinjenje Jugoslovanov. Pripravljajoč se za privatno docenturo v Prazi, si je vzela za zadačo, da napiše veliko sintetično delo o jugosl. ujedinjenju in zvezah češkoslovaško-jugoslovenskih od l. 1895. do konca svetovne vojne. V to svrhu je že izdala pred 3 leti knjigo «Diplomatska igra okó Jugoslavena u svetském ratu», napisano na temelju avstro ogrskih uradnih dokumentov. Kot drugi kamen h končni zgradbi celotnega dela pa je zadnja knjiga. Kar piše dr. Paulová, je dognala na podlagi lastnih raziskovanj in razgovorov z osebami, ki so delale na tem politično-kulturnem polju. Ko prelistujem to ogromno delo, se mi zdi skoro nemogoče, da bi bila mogla napisati tako znamenit dokument ženska! Koliko vztrajnosti, točnosti, zdrave razsodnosti in obširne intelektualne in politične orijentacije je bilo treba! Knjiga dr. Milade Paulove je najpopolnejši spomenik jugoslovskega prizadevanja za ostvaritev lastne države.

D'Annunzijeva žena. Najodličnejša sodobna italijanska pisateljica Matilda Serao opisuje v prekrasnem članku D'Annunzijevo ženo, sedanjo princezino di Montenevoso — Snežniško. Po njenih besedah je ta žena izredna osebnost, ki združuje v veliki meri lepoto, ljubeznivost, inteligenco, globoko čuvstvovanje in brezprimerno odrekanje.

Male postave, plavaloska z modrimi očmi, hčerka iz ugledne stare patricijske družine v Rimu in vzgojena po vseh načelih staromeščanskih visokih krogov. Z D'Annunzijem sta se poznala več let, njeni sorodniki so jako nasprotovali poroki. Mlada donna Maria di Galese je pretrgala vse zveze s svojo družino in s svojim slojem ter stopila v zakon s pesnikom. Ko sta

se poročila v neki rimski kapelici, je bilo navzočih le par njegovih prijateljev-pisateljev in žurnalistov, v temnem kotu pa je klečala in jokala njena mati. Po poroki sta se nastanila v samotni gorski vili, kjer sta pač preživela nekaj srečnih časov, a še več bridkih. Prebila sta mnogo revščine; kmalu so se jima narodili trije otroci, zadnji v Rimu, kamor je D'Annunzija gnala želja po uživanju duševnih in dejanskih življenjskih lepot. Donni Mariji je bilo življenje v gorovju tuje, tuj ji je bil tudi krog moževih tovarišev in tovarišic; toda udala se je vsemu in vse je voljno prenašala, saj je ljubila moža bolj kot samo sebe.

Par let nato sta se ločila, zapustil jo je ter odšel v svet, kjer ga je čakala slava in uživanje. Donna Maria pa je ostala sama z deco, brez ljubezni in tudi brez gmotne pomoči s strani moža. Kaj je bilo vzrok temu nesoglasju? Nič drugega nego ona plemenska prirodna razlika, ki ju je sprva tako privlačila, kasneje pa odprla brezdno tragike: ona nežna, vsa se žrtvujoča udani ljubezni, baveča se z zbiranjem in študijami starinskih predmetov — on prekipevajoč hrepenenja po zunanjih užitkih, po javni slavi, po stotinah žen, po visokem umetniškem ustvarjanju.

Nad trideset let živita ločeno, a ne sodnijsko, zato pripade tudi njej častni naslov, katerega si je mož pridobil s svojim patriotičnim delovanjem. Tako nosi D'Annunzijeva žena priimek po našem Snežniku.

Tekom te dolge dobe sta se večkrat sestala; mož ji je priznaval vse svoje ljubezenske doživljaje, ni se jih kesal ter se celo ponašal s pravico do njih. Toda kljub temu burnemu življenju je večkrat mislil nanjo iz daljave, zakaj D'Annunzio je ljubil resnično samo dve ženi: svojo mater in soprogo. Nesrečne donne Marije ni uničila samota, ne prevara, ne ljubosumje; tiho in udano prenaša vse boli ljubeče ženske duše. Nikdar ni nihče čul iz njenih ust zle besede o možu, nikoli ni obsojala njegovega življenja in nezvestobe. Trpela je in se zvijala v obupu nad svojo razrušeno srečo, toda nihče ni videl njene solze in ne čul njenih vzdihov.

Donna Maria živi včasih v Rimu, včasih v Parizu v intimnem krogu prijateljic. Njeno življenje je jako priprosto, stanovanje pa urejeno s pravim umetniškim okusom. Več da na lepoto okolice, v kateri živi, nego na svojo zunanost; zato je njena obleka sicer jako fina, toda priprosta. V zadnjem času poročajo, da bodo prodane na dražbi njene dragocene zbirke starin; pred kratkim sta ji umrla brat in mati. Življenje te žene postaja vedno bolj samotno, otožno — njena duša pa se polni s trpljenjem, odrekanjem, odpuščanjem...

MATERINSTVO

Kopanje v nosečnosti. Noseča žena, ki prenaša to stanje normalno, brez bolečin, se prav lahko tudi koplje. Seveda ne sme biti v vodi toliko časa, da se utruji. Tudi voda naj ne bo premrzla, manj kot 18° ne sme imeti. Nikakor pa ni dobro, da se takrat uči žena plavati, nenavadno gibanje nog namreč preveč utruji trebušne mišice.

Najbolj zdrave in razvite otroke rode žene med 25. in 35. letom, a očetje malo pozneje in malo dalje (od 30. do 45. leta). Za otroka je najbolje, ako so starši v tej življenjski dobi in ako se rodi kot tretji ali četrti porod — in sicer tako, da je razlika med starostjo otrok najmanj dve leti. Bolje je za otrokov razvoj, če se rodi spomladi in ako izhaja iz rodbine z mnogimi otroci.

Za nerodovitnost v zakonu navadno dolže žene. Zdravniki pa krive v novejšem času bolj moške. Nekateri dokazujejo, da je pravi vzrok nerodovitnosti v zakonu pri 100 slučajih 70-krat na strani moža.

HIGIJENA.

Deset zapovedi iz higijene. Neki Anglež je napisal sledeča pravila:

1.) Vstajaj rano, podnevi delaj in lezi zgodaj spat.

2.) Preprosta mešana hrana pa voda bodi tvoja jed in pijača. Neobhodno potrebni so pa tudi solnčni žarki in dober zrak.

3.) Zmernost in treznost sta najboljši lek.

4.) Snaga obvaruje rje; stroj, ki je večkrat očiščen in namazan, deluje dolgo.

5.) Zadostno spanje nadomešča izgubljene moči in jih krepča. Predolgo spanje pa slabi.

6.) Obleka naj bo taka, da se v njej svobodno giblješ in primerna vremenskim spremembam.

7.) Snažna in vesela hiša je srečen dom. Z zabavami se duh sveži in krepki, preveč zabav pa dovede človeka do razuzdanega življenja in do zla.

8.) Vesela nrav sladi življenje; žalost in malosrčnost postarata človeka pred časom.

10.) Ako delaš z duhom, ne pusti, da postanejo trde tvoje roke in noge. Če se pa živiš z delom svojih rok, neguj svoj duh in skušaj od dne do dne razširiti svoje duševno obzorje.

Solnčne pege. Od več strani smo dobile vprašanje, kako se odpravijo. Izvedele smo za sledeče sredstvo, ki baje prav dobro učinkuje:

Stepi v sneg nekaj jajčnih beljakov, nato pa prilivaj prav počasi enako količino olja iz sladkih mandljev, pa pri tem neprestano vtepaj. Konečno prideneš lahko še par kapljic kakega parfuma, ki ti je najbolj

všeč. Tako dobiš dobro in ceneno kozmetično sredstvo. Predno greš zvečer v posteljo, si namaži pegasto kožo po licu in po rokah, zjutraj se pa obriši z mehko cunjjo.

Udarec na oko. Na kmetih se večkrat kdo udari na oko tako, da mu je v nipu vsa koža okoli očesa podpluta s krvjo in napravi oko jako mučen vtis. V takem slučaju je treba takoj mrzlih obkladkov, dobra je zlasti Burova voda. Mrzli obkladki pa niso priporočljivi, če se oko vname. Pa tudi vroči ne, ker se vsak obkladek že itak takoj segreje na vnetem mestu. Za očesno vnetje je treba takoj k zdravniku, da on odredi zdravljenje.

KUHINJA.

Praktični nasveti za napravljanje drobnega peciva. Doma napravljeno pecivo, dasi ni tako lepo in fino kakor ono, ki se izgotavlja v slaščičarnah, je neoporečno okusnejše. Zato se skrbna gospodinja ne straši truda, da pripravi po možnosti okusno pecivo, zlasti ker je cenejše nego kupljeno. Seveda je to možno le, ako gospodinja uporabi pravo mero in ni preveč potratna.

Tako si doma pripravi čajno pecivo, da bo na razpolago tudi za nepričakovane goste. Pri tem si lahko prihrani drage mandeljne in orehe s tem, da si polovico potrebnih mandeljnov ali orehov razreže na drobno ter v ponvi lepo zarumeni. S tem pridobijo mandeljni ali orehi močnejši okus, nego ga imajo nepraženi in tako si lahko prihraniš polovico potrebne količine. Ko se mandeljni zarumené, jih naglo popari z vrelo vodo in na to ocejene brzo vrzi v mrzlo vodo ter hitro olup, kajti drugače postanejo mehki, uveli in oljnati ter izgubijo na okusu.

Pri pečenju treba paziti tudi, kako se rabi pekač, zlasti pri finejšem pecivu, da se pri peki pecivo ne zlomi ali odkrha. Zato treba pekač za pecivo z drožmi (kvasom) dobro namazati s špehovo kožo ali z maslom ter nato dobro potresti z moko, katero lahko odstraniš, ko je pecivo gotovo, s tem, da se potolče pekač na spodnji strani, pa odpade sama, ko se vzame pecivo ven. Lahko se moka odstrani tudi, če se na lahko maha s čistim prtičem sem in tja. Običajno pihanje pa ni iz higijeničnih ozirov nikakor priporočljivo. Pri malem pecivu iz «krhkega» testa bi bilo potratno, če bi mazala še pekač z maslom ali mastjo, kajti testo samo je dovolj mastno, da pušča dovolj maščobe, katera zabranjuje, da se ne sprime. Vkljub temu se pecivo čestokrat rado prelomi. Zato je dobro, da ga previdno odločiš od pekača s tankim in širokim nožem, katerega si prej segrela. Zlomi se tako redkokedaj.

Pri pecivu iz maslenega testa se pa pekač namaže z vodo, ker vsebuje testo samo dovolj masla.

Pri pripravljanju finega drobnega peciva (biškotov) pa deni na pekač oblate. Ako teh nimaš, pa bel namazan papir. Pecivo se bo lahko odločilo. Pomažati si tudi moreš s tankim nožem. Da bo pecivo lepše, ga namaži s jajčnim rumenjacom, ko je šele napol pečeno, in potem speci do konca. Da se lažje namaže, se rumenjaku primeša sladkorne sipe in se zredči z vodo.

Zgotovljeno pecivo treba lepo zložiti na ravne krožnike košček pri koščku in ne drug vrh drugega, ali pa na lesene ploščice, katere pogrneš s papirjem dotlej, da se popolnoma shladi. Na to ga uvrsti v primerne posode. Ako se spravi pecivo za poznejšo uporabo, je najbolje, da se zloži v pločevinaste (kositraste) škatlje lepo po vrsti. Med eno vrsto in drugo natrosi drobno narezanega svilnatega papirja ter nato škatljo dobro zapri. Na ta način se ohrani malo pecivo lahko več mesecev. Razume se, da mora biti spravljeno v suhem prostoru. Pri uporabi raznih «modelov» za večje pecivo je bolje, če se model potem, ko si ga dobro namazala z maslom ali mastjo, posuje z nepredrobno stolčenimi mandeljni, pomazanimi z moko, namesto običajnih drobtin. V slučaju, da se potice, gibanice in slično nečejo odlučiti od modela, nikakor ne tolci po njem, ali ga celo stresaj, ker s tem se pecivo zdrobi ali odkrha. Okoli modela ovij dobro namočeno krpo, da je tudi dno pokrito, ter tako pusti kakih 5 minut. Nato polagoma zvrni na krožnik in dvigni model.

Večini naših gospodinj se znana vsa ta navodila, toda marsikateri novinki utegnejo biti v pouk in koristna. —a—

Pomladno smrekovo brstje. Mlado smrekovo brstje naloži v steklene kozarce, vmes potrosi stolčenega sladkorja, zaveži in postavi za 8 dni na sonce. Ne devaj veliko sladkorja. To daj na pljučih bolnim, ker jim zelo čisti pljuča in olajšuje kašelj.

Majska pijača. Cvetje prvenca (Waldmeister) naloži v steklenico in nalij vina ter zaveži. Vzemij le belo vino. Čez pet dni odlij vino, ki je na solncu vzelo ves lep vonj iz rož, pa imaš pristno majske pijače, katere ponudiš vsakemu članu družine po en kozarček kot nekak pozdrav nove pomladi. To so malenkosti, a otroku ostanejo take pozornosti od strani mamice v spominu in milem spoštovanju še do poznih let.

I. R.

Dunajski krompirjev kruh. Tri precej debele krompirje, skuhane v slani vodi, pretlači kot za pire. Dobro premešaj 3 žlice surovega masla in 3 rumenjake, dodaj to krompirju ter vmešaj vse to v 1 kg bele moke, malo osoli, daj še 1 noževo konico

pecivnega praška, 1 noževo konico vanilijnega sladkorja, 10 dek rozin, malo mleka ali smetane in malo germa. To dobro na deski predelaj in naredi hlebček. Ko vzide, ga prevrni v namazan model in speci v krušni peči. V štedilnikovi pečici se ta kruh ne peče dobro, razen če imaš veliko cev, kot je v gostilni, da je dobro pregreta. To je pristen recept. Kruh bo rahel, okusen.

KNJIŽEVNA POROČILA.

Otroško perilo: Milka Martelančeva. Pridno se gibljemo in zastavljamo svoje sile! Z gori omenjeno publikacijo je gđc. Milka Martelančeva, znana urednica priloge «Ženskega Sveta», preoralala lep kos ledine, za kar smo ji hvaležne vse matere, tete in prijateljice mater. In ktera izmed nas ni eno ali drugo? Knjiga nam je bila potrebna, zaželjena ter smo jo po prednaznanilu «Ženskega Sveta» tudi že težko pričakovale. Zakaj pomlad je, obnavlja se vse in tudi otroška garderoba, čije najvažnejši del je perilo.

Avtorica je svoje delo jako premišljeno sestavila. Po njenem namenu naj služi knjižica tako tistim, ki so še začetnice v šivanju, kakor onim, ki so začetne težave že premagale.

Prvo je na vrsti perilo za dojenčke. V tem delu najdemo večidel v nazornih risbah vse, kar spada zraven, od povojev do prvih oblekic. Vmes okusno krstno opremo in zelo bogato opremo za dojenčkovo posteljo. Kot malenkosten nedostatek tega dela bi omenili, da se dojenčkove srajčke zadnje čase ne zavezujejo zadaj na sredi, ampak zadaj precej pri strani. Radi tega ne kaže otrok toliko golega hrbta, zlasti hrbtenice, kakor pri srajčkah, ki so predeljene ravno v sredi. Kot posebno lične modele moramo omeniti spalne srajčko št. 19, oblecke št. 20, 22, in perliner št. 24. Za posebne priložnosti najdemo krasne in bogate vzorce za dojenčkovo posteljno perilo in za njegov voziček. Niso pozabljeni različni srčkani slinčki (avtorica jih nazivlje podbradke), prvi čevljički, čepice in praktična bela torbica za dojenčkovo perilo, ki ga mora mati zmerom s seboj na sprehode jemati.

Za otroke obeh spolov do 14-tega leta prinaša knjiga obilo slik s točnimi popisi. Kakor pri dojenčkovem perilu ne manjka tudi tu ničesar. Poskrbljeno je za vse letne čase in okuse, a vsi kroji se posebno odlikujejo po praktičnosti in enostavnosti. Po jasnih slikah in ravnatoako jasnih popisih se bo vedela vsaka mati ravnati. Pri št. 84 bi omenili, da je pas za deklice najbolj primeren in priporočljiv, elasto mesto navadnih trakov dajemo prednost elastičnim trakovom. Ker se ti ne dajo vezati, jih priredimo za zapenjanje na gumb. Predpas-

niki, ki jih knjižica prinaša obilo, so vsi lični in priporočljivi.

Znaten del knjige je posvečen ročnemu delu, in jako umestno je, da je avtorica v slikah in besedah razložila različne ubode, tako za šivanje kakor za vezenje in živ šiv (ažur), ki se posebno zdaj dosti rabi. Lepi in jako domači so vzorci s križčki. Tudi kvačkane čipke in vložki so zastopani. Škoda, da avtorica ne omenja čipk, ki se prikvačkajo na rob in sestojajo iz dveh treh vrst. Tako ozke čipke, ki ne dajo mnogo dela, so ravno za otroško perilo jako primeren okrasek.

Od dveh prilog je ena stran krojna pola, dočim so na treh straneh krasne risbe vezenin. Tu je s polno roko zajeto v zakladnico naše narodne ornamentike, in težko bi bilo razsoditi, kateri risbi naj gre prvenstvo lepote.

Radi prilog bodo sezale po knjižici tudi dekleta, in imamo en vzrok več, če trdimo, da v najkrajšem času ne bo slovenskega doma brez nje. Častnega mesta v hišnih knjižnicah ne bo zgubila, ker ni sezonska publikacija, ampak delo trajne vrednosti. Na knjižico opozarjamo še učiteljice v mestih in na deželi.

Delo avtorice in sotrudnic ni bilo ne lahko ne majhno. Pomislimo samo na težave terminologije. Ampak tudi popise sestavljeni ni lahko, in ne bi bilo umestno, če bi se pri njih spuščali v slovniško dlakocepstvo. Tem manj, ker knjižica ni napisana radi dobička, kakor žal pri nas marsikatera strokovna knjiga, ampak iz čiste gorečnosti za narodovo korist. In ta gorečnost je diktirala avtorici gladek in jasen slog, a pri vsej občudovanja vredni ekonomiji tudi vznesene besede, ki se vsadijo čitateljicam globoko v srce.

Darinka Vdovičeva.

Človek z bombami: Anton Podbevšek. Založila in izdala Štefanija Ravnikar-Podbevškova. Originalen zvezek, nov po vsebini in po zunanosti. Obsega več liričnih sestavkov v vezani in nevezani besedi, kateri so pa bili povečini že priobčeni drugje. Ko jih človek čita, pač opazi v njih nekaj novega, toda ti sestavki sami na sebi nimajo one sile, da bi ti segli v srce ali v misel s tako spontano močjo, da bi se nehote moral ustaviti ob njih. Tovarna, stroj, elektrika, bengalična luč... vse te slike povedejo naše misli v industrijo, na bojno polje, kvečjemu v socialno življenje; ne morejo pa nam pričarati carstva poezije in onega zanosnega razpoloženja, ki se rodi v naših dušah le ob zvoku ali pogledu na pravo umetnost. V tej knjigi se je pisatelj predstavil z vsemi sredstvi, ki zamorejo dati važnost in jasnost glavni vsebini: vse dosedanje kritike, vsa osebna mnenja o njem, lastna fotografija in podpis, živo-

barvni papir, nenavadna izrazita forma nekaterih stranic, opombe k posameznim naslovom; naposled celo bodlomek onega dela, ki ga misli šele izdati. Morda je to poslednje najvažnejše in najpomembnejše. Pove ti to, česar ne moreš razbrati iz pričujočih sestavkov: avtor ima pred seboj jasno začrtano miselno pot, ustvariti nam hoče novo umetnost, ki naj ne bo le posnetek prejšnjih stoletij, temveč naj izraža žitje in bitje človeka v 20. stoletju. So to besede, ki jih moraš nehote odobravati; ali če prečitaš in želiš prečutiti in duševno preživeti »Človeka z bombami« ter si s tem ustvariti orijentacijo v novo autorjevo umetnost, pa ti omahnejo roke in se malodušno vprašaš: Imajo li materijalne in miselne pridobitve našega veka res tako velik učinek na našo dušo, da so ji izruvale ves zmisel za one občutke in užitke, ki jih je imelo človeštvo na prejšnjih kulturnih stopnjah? Ne žive li v naši duši kljub vsem razvojnim spremembam prav ona ista čustva, kakor so živela v prejšnjem človeku in si v vedno istih okvirjih — čeprav z različnimi nijansami — iščejo izraza, pa bilo v kateremkoli novem svetovnem naziranju in pod katerimi si bodi življenjskimi pogoji? Niso li vse industrijske in znanstvene pridobitve za človekovo čustveno življenje to, kar so kemični živilski preparati za njegovo telesno hrano: kakor v teh, tako manjkajo tudi v prvih vitamini, one elementarne sile, ki dajo tudi duši, umetnosti življenje?!

Mladi junak je mladinski mesečnik, ki je namenjen mladini, da jo obvaruje pogubnega alkohola in jo tudi drugače vzgoji v močnega moralnega junaka. Obsega pripovedne sestavke, pesmi, reke in slike. V dodatku so prispevki malih sotrudnikov, uganke in rebusi ter dopisi malih naročnikov. Ker je cena tako nizka, zrno pa tako lepo in koristno, priporočamo sleherni materi, naj naroči »Mladega junaka« svoji deci.

Stane letno: 1 izvod 10 dinarjev; 10 izv. pod skupnim ovitkom po 9 dinarjev; 25 izv. pod skupnim ovitkom po 8 dinarjev; 50 izv. pod skupnim ovitkom po 7 dinarjev; 100 izv. pod skupnim ovitkom po 6 dinarjev. — Posamezna številka stane 1 dinar 50 par.

Uprava za Italijo: Uprava »Preporoda« in »Mladega junaka«, Gorica - Gorizia, Via Seminario 7. Celoletna naročnina: 5 lir.

Slika Doriana Graya: Oskar Wilde — Stanko Vurnik. Spl. knj. št. 50. Cena: Din. 36.—, vez. Din. 44.—. Prekrasno delo svetovno znanega angleškega pisatelja, ki je v tem romanu nanizal toliko globokih misli in napete fantastike, da ga vsak čitatelj prišteva med svoje najljubše in najzanimivejše čtivo.

IZ NAŠE SKRINJE.

NAŠI GORENJCJI. (Nadaljevanje.)

Pastirjevanje. Pastirski posel je brezdvomno eden izmed najstarejših na svetu. Že v «Zgodbah stare zaveze» beremo o pastirjih; o času Kristusovega rojstva so bili pastirji prvi, ki so našli Gospoda in Izveličar sam se je poslužil prispodobe pastirja, ko je izročal apostolu Petru duhovno oblast z besedami: «pasi moje ovce!»

Pod besedo pastir ali pastarica smatramo na splošno veselega, nepokvarjenega in zadovoljnega dečka ali deklico, ki nemejeno gospoduje svoji živini, se veseli božjega solnca ter v petju in podobnih nedolžnih zabavah daje duška čutilom svojega radostnega srca. Prav kakor pravi pesem:

«Pastarica kravce pase,
ona ima svoje špase,
pastir pa prav': juhe, juhe,
na planincih lušten je!»

Res je, da ima tudi pastir svoje križe in težave, a kljub temu se vsi, ki smo opravljali ta posel in tekali za ljubo čredo, tako radi spominjamo na to dobo. Saj so bila to naša edino srečna otroška leta, ko kljub revščini nismo poznali nikakega gorja, nikakih boleti. To so bila leta, ko je mislila in skrbela mesto nas naša ljubeča mamica, mi pa smo v svojih otroških dušah sanjali sanje bajne in rožne ter si predstavljali svet vse lepši, nego je v resnici. Pa čujmo našega Gregorčiča:

«Tam srečen pastirček sem glasno pojoč
veselje srca razodeval,
poslušal je potnik po dolu gredoč,
moj drug mi je z onkraj odpeval.»

Bridkosti in boli jaz nisem poznal,
pijoč le sladkosti sem rasel.
Da bil bi pač vedno tam gori ostal
in črede očetove pasel!»

Da, da, Gregorčič, prav si zapel. Zakaj nismo mogli ostati za vedno pastirčkil! Ali z drugo besedo: o blažena leta detinska, zakaj ste zbežala od nas!

Gorenjska zemlja ima rodovitne pašnike in domačini so se ukvarjali s pašnjo že od pamtiveka. Pred sto leti in še preje so imeli pastirstvo drugače urejeno nego danes. Vsaka vas je imela svojega pastirja, ki je pasel živino iz vse vasi. Glede košnje

so imeli kmetje na svojih travnikih natančno začrtane meje, pri pašnji pa se ni gledalo na to in naj se je pasla živina na domačem ali na sosedovem travniku, to je bilo pač vseeno. In le vsled tega je bilo mogoče, da je precejšnje krdelo ovac in govedi zamogel obvladati en sam pastir.

Pastirsko službo so vaščani poverili kakemu starejšemu gostaču. Kot plačo je pastir prejemal tri srebrne cvancgarce za celo leto (1 cvancgarca je imela vrednosti 33 krajcarjev). Hrano je imel izgovorjeno pri vaščanih. Prvi dan je jedel pri enem kmetu, drugi dan pri drugem in ko je obral vso vas, je začel zopet iznova. Tako je vedel vse, kaj se tu in tam kuha in se je veselil vnaprej na ono hišo, kjer ga je doletelo kaj boljšega.

Vsako jutro ob 5. uri je sredi vasi zatrobil na svoj pastirski rog. Na ta poziv so vaščani izpustili živino iz hlevov. Govedo kakor ovce, vse se je takoj v vasi strnilo v eno celoto, ki je mirno in pokorno sledila svojemu voditelju pastirju na pašnik. Ako je bila živina na paši mirna, tedaj pastirju ni bilo ravno posebne sile. Med tem ko je žival mulila travo, je on lahko lepo sedel, izrezljal piščalke ali kaj podobnega. Ker imajo pa dostikrat tudi nekateri četveronožci svoje muhe in se v svoji bojevitosti kaj radi medsebojno preizkušajo z rogovi, ali pa ti jo vsled nagajivosti pcedé čez drn in strn, ej, takrat ima pa pastir dovolj posla, dovolj truda in napora, da spravi svoje podložne brez večje nesreče zopet v red.

V Žabnici pri Kranju je svoj čas pasel čredo vaški pastir Brgler, ki se je ovekovečil z originalno pesmijo, v kateri opeva svoj stan. Naravnost imeniten je njegov humor. V pouk in zabavo jo podajam čitateljem popolnoma v originalu:

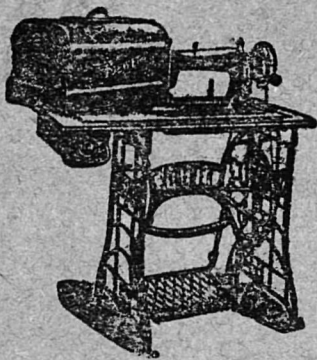
«Jest sm en revež pastir,
grešnik v kršanski sem ver'.
Pišem se Brgler Anton
in služim na pol skor' zaston (j).
Za cel' let' mam cvancgarce tri,
vsak ve, da to Bog ve kaj ni.
Včasih dobim tud' pol strganih hlač,
nove bi raj' — pa kaj čem — ni drgač.
Kravce in ovce, ta stare, ta mlade
vse imam rad, če me vbojajo rade.

Manica.

(Dalje prihodnjič.)

Popravek.

Verodostojne osebe so obvestile uredništvo «Ženskega sveta», da vsebuje sestavek «Karla Grmek-Ponikvarjeva» važno napako. Autorica D—n je namreč na podlagi napačnih informacij omenila, da je pokojna K. Ponikvarjeva sodelovala v nekdanji tržaški «Slovenki» pod pseudonimom «Danica». Članke, signirane s tem podpisom, pa je v resnici napisala Elvira Dolinarjeva, ki je takrat s svojim modernim naziranjem in bodrim književnim nastopom orala ledino slovenskega feminizma.

15-letno jamstvo

ima le **šivalni stroj „STOEWER“**, katerega lahko z enostavnim premikom rabite za šivanje ali vezenje (slopanje). V različnih opre- mah (pogrezljiv, v omarici itd.), za rodbinsko rabo, šivilje in krojače. — Dobite le pri

LUD. BARAGA, Ljubljana
Šešemburgova ulica 6, I. nadst.

ŽIČNI MADRACI

po naročilu, vsake mere in količine, iz pobakrenjene žice v lesenem okvirju, že od 130 din. naprej; mreže za presipanje peska in ograje, predpražnike itd., izdeluje prva domača tvornica žičnih pletenin

MATEVŽ RABIČ

Slov. Javornik pri Jesenicah (Slovenija)

Minka Horvat, modistka

Ljubljana, Stari trg 21

Priporoča cenjenim damam svojo zalogo damskih in dekljskih klobukov in slamnikov. — Popravila najceneje. — Žalni klobuki vedno v zalogi.

==== Zahtevajte in prepričali se bode, da je ====

MILO GODINA neprekosljivo

Izdeluje ga dobroznana domača tvrdka

J. S. GODINA, TRST VIA DELLO SCOGLIO ŠT. 316
TELEFON 18-78

Najboljše sredstvo zoper stenice in drugi mrčes

„MORANA“

„Morana“ temeljito uničuje stenice in njihovo zalego. Naroča se pri

MAR. SKRINJAR, **PODGORICA — ČRNAGORA**
(Jugoslavija)

Pri večjih naročilih popust, trgovcem rabat. — Išče se ZASTOPNIK ZA JUGOSLAVIJO. — Ponudbe je poslati direktno na zgornji naslov.

Alojzij Povh

urar in zlatar

Piazza Garibaldi 2, I. n. Tel. 3-29

Lastna tovarna in delavnica. — Prodaja, kupuje, popravlja vsakovrstne predmete. Korist vsakega je, da se prepriča o cenah.

 Dobava za urarje in zlatarje.

Velika zaloga vina, žganja in likerjev

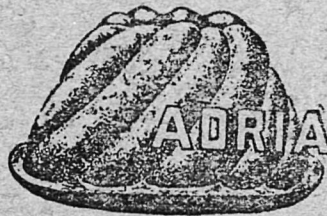
Jakob Perhauk

ustanovljena leta 1878

Trst, via Xidias 6, Telef. 2-36

Vedno v zalogi in po cenah izven vsake konkurence: pristen istrski tropinovec, kraški brinjevec, in Kranjski slivovec. — Lastni izdelki: šumeča vina, šampanjec, šumeči istrski retošk, Lacrima Cristi in druga. — Specialiteta: Jajžji konjak in Crema marsala ter raznovrstni likerji.

Pecivni
prašek

Vanilin
sladkor

Ivan Kerže - Trst

Piazza San Giovanni števil. 1

ima v zalogi najraznovrstnejše

kuhinjske in druge hišne potrebščine

iz aluminija, stekla, lesa in emajlirane prsti.